

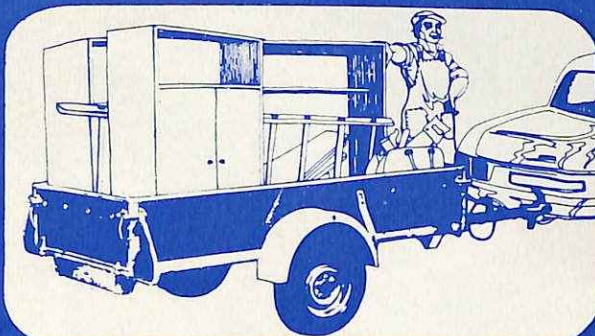
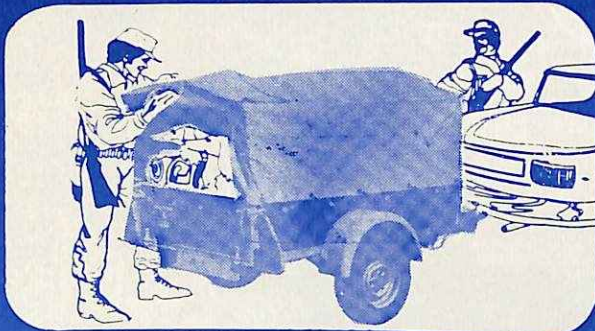
Κνωσάλης

Φυσιολατρικό Περιοδικό

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1977

ΤΕΥΧΟΣ 159

ΤΡΕΪΛΕΡ ΒΕΣΤΦΑΛΙΑ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑ

Τὰ συνδέετε με τ'αὐτοκίνητό σας.
"Ετσι, μεταφέρετε τὰ "σύνεργα" ψυχαγωγίας (κυνήγι, ψάρεμα, ἐκδρομή) ἢ τὰ ἐργαλεία τῆς δουλειᾶς (μηχανήματα, ὕλικά, προϊόντα)... με τὴν λιμουζίνα σας.

WESTFALIA

ΒΙΟΤΑ Α.Ε.
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΛΕΩΦ. ΣΥΓΓΡΟΥ 204 - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 95.14.646 ΚΑΙ 95.11.211 - 5

ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΜΟΝΤΕΛΩΝ

Κρυβάλλης

Φυσιολατρικό Περιοδικό

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΩΝ ΟΡΕΙΕΑΤΩΝ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ Ο.Ε.Σ.Ε.

Γραφεῖα : Κουντουριώτου 145 — Τηλ. 41.74.094

ΕΤΟΣ 33ον ★ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1977 ★ ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 159

Διευθύνεται ἀπὸ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ • Ὑπεύθυνος Δ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
ΓΕΡΑΣ. ΚΟΡΟΛΗ : Καρτερώντας τὸ ξημέρωμα (ποίημα)	2
Εὐχαριστιῶν συνέχεια — Τὶ ἔγγραψαν οἱ καλοὶ μας φίλοι, «Ε.Π.Λ.», «ΖΗΝΩΝ», «ὁ ΠΑΝ», «ὁ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΗΣ» «ΦΥΣΙΟΛΑ- ΤΡΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΑΙΘΡΟ»	3 — 6
ΧΡ. ΡΩΜΑ : Τὸ Μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας	7 — 8
† ΧΡ. ΛΕΒΑΝΤΑ : Μιὰ νύχτα με τραμουντάνα	9 — 10
Ι. Β. ΒΙΓΛΑ : Μονεμβασία	11 — 12
Μ. ΚΙΡΚΕΤΣΟΥ : Ἀνάβαση στὰ Ἡπειρωτικὰ βουνὰ	13 — 16
ΣΩΤ. ΘΕΟΦΑΝΗ : Ποιοὶ καίνε τὰ Δάση μας ;	17 — 19
Γιορτὴ στὸ Συρράκο : Κείμενο, Φωτογραφία	20
Ἀπόψεις - Σχόλια - Γνώμες : 40 χρόνια τῆς Ε.Π.Λ., Ἡ Δεξίωση τοῦ «Πανός», Ἡ Γιορτὴ τοῦ Σ.Ε.Ο. στὸν Ὀλυμπο, Παράκλησις, Κοι- νωνικά : Γάμοι, Βαπτίσεις, Ἀρραβῶνες, Πρόσκληση Γεν. Συνελεύσεως	21 — 22
Ἐκδηλώσεις στὰ Ἐντευκτήριά μας	23
Πρόγραμμα ἐκδρομῶν Ὀκτωβρίου — Δεκεμβρίου	24 — 27

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΜΕΛ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ Τῶν Βιβλιοθηκῶν

Ε.Μ.Ε.Ρ.Μ. 3.7.86

ΑΡΙΘ. 40.254

ΚΑΡΤΕΡΩΝΤΑΣ ΤΟ ΞΗΜΕΡΩΜΑ

Σὲ κάποιο καταράχι
τῆς Τρεμπεσίνας,
σκεπασμένο ἀπ' τὸ χιόνι,
ἀκοίμητος στέκει
φρουρός,
ὁ Ἕλληνας ὁ μαχητὴς.
φρουρός τῆς Πατρίδος
μὲ τ' ὄπλο στὸ χέρι.

Εἶναι μεσάνυχτα,
ἡσυχία,
οἱ σφαῖρες καὶ τὰ κανόνια
ἔχουν ὄω καὶ ὥρες
πάψει ν' ἀντιλαλοῦν
μέσ' στ' ἄγρια φαράγγια.

Τὰ τριζόνια,
τὰ χαροπούλια
καὶ τ' ἀγρίμια
μόνο ταράζουν
κάπου - κάπου
τὴ σιγαλιά τῆς νύχτας.

Κάτου στ' ἀμπρί,
μαζωμένοι
γύρω ἀπ' τὴ φωτιά
οἱ φαντάροι μας,
κατάκοποι
ἀπ' τὴν ὁλοήμερη μάχη.

Κι' ὅμως,
κανεὶς δὲν ἔχει χάσει
τὸ θάρρος του,
σὺζητᾶνε.
Καθένας λέει τοὺς ἄθλους του,
Ὁ ἕνας :
πὺς ἔπιασε αἰχμαλώτους
ἐχθρούς.
Ὁ ἄλλος :
πὺς πολέμησε μόνος,
μὲ πολλοὺς καὶ νίκησε.
Κι' ἄλλος πάλι :
πὺς χάρε σ' αὐτὸν
σώθηκε ὁ λόχος του.

Λίγο παράμερα,
τρεῖς ἥρωες τῆς μάχης,
φασκιδωμένοι,
κάπου - κάπου
ἀναστενάζουν,
βογγοῦν.

Καρτεροῦν
νὰ ξημερώση,
νᾶρθῃ ὁ γιατρός,
τὶς πληγές τους
νὰ γιατρέψῃ.

Δὲν θέλουν
νὰ γυρίσουν στὰ μετώπισθεν.
Θέλουν νὰ πολεμήσουν
πάλι,
Θέλουν νὰ ἐκδικηθοῦν.
Εἶναι κι' οἱ τρεῖς τους
παλληγάρια,
ὁ Γιώργακας ἀπ' τὸ Μωριά,
ὁ Μιχαλὸς ἀπ' τὴν Κρήτη
κι' ὁ Διαμαντὴς ἀπ' τὸ Βελούχι....

Καὶ νὰ τώρα,
τὸ σκοτάδι
ἀρχίζει νὰ διαλύεται.
Κάτου στὸ καμπυλωτό
ἕνας κόνκορας
ἀναγγέλει τὸ ξημέρωμα....

Ὁ φρουρὸς ἀφουγκράζεται,
προσπαθεῖ ν' ἀκούσῃ κάτω,
καυμιὰ κίνηση τοῦ ἐχθροῦ,
ἀπ' τὴν ἀντικρινὴ κορφή...

Σὲ μιὰ στιγμή,
τὸ σύνθημα δίνεται :
«Ἀέρα» φωνάζουν,
οἱ πολεμιστές μας,
κι' ὁρμοῦν πρὸς τὴ Νίκη,
γιὰ τὴ λευτεριά
τῆς Ἑλλάδας μας.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΡΟΛΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΩΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Στὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ «Κρυστάλλῃ» εἴχαμε ἀπευθύνει τὶς
εὐχαριστίες μας σὲ ὅλους ὅσους ἐτίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους τὶς
ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις τῆς 40ετίας τοῦ «Κρυστάλλῃ» καὶ σὲ ὅσους μᾶς
ἔστειλαν τὰ θερμὰ τους γράμματα καὶ τὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα.

Στὸ τεῦχος αὐτό, ὁ «Κρυστάλλῃ», αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωση νὰ
εὐχαριστήσῃ τὰ ἀγαπητὰ ἀδελφὰ σωματεῖα «ΠΑΝ», «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗ-
ΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ», «ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΗ», «ΖΗΝΩΝ» «ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΟΣ» καὶ
«Ε.Ο.Φ.» γιὰ τὰ θερμὰ τους λόγια ποὺ ἔγραψαν γιὰ τὸν «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΝ»
στὰ περιοδικὰ τους καὶ τὰ ὁποῖα ἀναδημοσιεύουμε στὸ τεῦχος αὐτό.

Τὶ ἔγραψαν οἱ καλοὶ μας φίλοι

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ»

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ συμπλήρωσε κι' ὁ «ΚΡΥ-
ΣΤΑΛΛΗΣ» τὰ σαράντα του χρόνια ζωῆς καὶ πλούσιας δράσης
Μὲ πολλὴ χαρὰ χαίρετίζουμε μὲ τὴν ἐπίσημη φωνή μας, μὲ τὸ
περιοδικὸ μας δηλ. τὸ μεγάλο αὐτὸ ἐπίτευγμα τοῦ συνάδελφου
σωματείου. Καὶ εἶναι πιὸ μεγάλο τὸ ἐπίτευγμα αὐτὸ ἂν σκεφθῇ
κανεὶς ὅτι «μόνος κι' ἀδοθήθητος» ὁ φυσιολατρικὸς αὐτὸς συν-
δεσμος τοῦ Πειραιᾶ τὸ κατάφερε.

Τοῦ ἐκφράζουμε λοιπὸν τὰ θερμότερα συγχαρητήρια μας
καὶ τοῦ εὐχόμεσθε ὁλόψυχα νὰ ζήσει καὶ νὰ γιορτάσει πολλές,
πολλὲς δεκαετίες, γιομάτες ἀπὸ πλούσια δράση καὶ μεγάλες
ἐπιτυχίες. Ξέχωρα σὲ τοῦτο τὸ δύσκολο καὶ κρίσιμο καιρὸ ποὺ
τόσοι πολλοὶ κίνδυνοι ἀφανισμοῦ φοβερίζουν τὴν λατρεμένη
μας φύση σ' ὅλες τὶς μορφές της καὶ σ' ὅλες τὶς ὥρες της.

«ΖΗΝΩΝ»

Τὰ 40 χρόνια τοῦ «Κρυστάλλῃ»

Ἐνα λαμπρὸ ἀδελφὸ Σωματεῖο, ὁ Σύνδεσμος Φυσιολα-
τρῶν Πειραιῶς «Ο ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ» ἐορτάζει αὐτὸ τὸ χρόνον
μὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἐκδηλώσεις ἕνα σημαντικό σταθμὸ τῆς ἱστορί-
ας του, τὰ 40 χρόνια ἀπὸ τὴν ἱδρύση του.

Σὲ δύο ἐκδηλώσεις του, ποὺ παρευρεθήκαμε στὴν 1η στίς

25 'Ιουνίου στην αίθουσα του Δημοτικού Θεάτρου και στην δεξίωση προς τιμήν του Διοικητικού Συμβουλίου της Ο.Ε.Σ.Ε. και των προεδρείων των έκδρομικών σωματείων στη Λέσχη του, μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε τὸ ἥθος καὶ τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ» στὸν βωμὸ τοῦ Φυσιολατρικοῦ ἰδεώδους καὶ νὰ ἐκτιμήσουμε τὰ αἰσθήματα φιλίας καὶ ἀγάπης μεταξύ τῶν μελῶν τῶν έκδρομικῶν Σωματείων ποὺ τόσο γόνιμα καλλιιεργεῖ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καὶ οἱ λοιποὶ παράγοντες τοῦ διακεκριμένου ἀδελφοῦ Σωματείου.

Ἐπιθυμοῦμε ἐπίσης νὰ συγχαροῦμε τὸν «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ» γιὰ τὸ πανηγυρικὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ του, ἀφιέρωμα στὰ 40 χρόνια, ποὺ ἡ ἐμφάνισή του καὶ ἡ ὕλη του ἀντανάκλᾳ στὴν πλούσια δραστηριότητά του στὸν έκδρομικὸ, ὀρειβατικὸ καὶ πολιτιστικὸ τομέα καὶ ποὺ κατατάσσουν τὸν «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ» στὴν πρωτοπορία τοῦ έκδρομικοῦ κινήματος τῆς χώρας μας.

«Ο ΠΑΝ»

Ἡ Δεξίωση τοῦ «Κρυστάλλη»

Τὸ Δ.Σ. καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀδελφοῦ έκδρομικοῦ Σωματείου τοῦ Πειραιᾶ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ» τὴν 2—6—77 δεξιώθηκαν, στὴν βεράντα τῶν Γραφείων τους, ἀντιπροσώπους Ἐκδρομικῶν Σωματείων.

Ἐκφράσθηκαν χαιρετισμοὶ ἀπὸ πολλοὺς ἐκπροσώπους γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 40 χρόνων τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ».

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. κ. Ἀνδρουτσος καὶ τὸ ἐπίτιμο μέλος τοῦ Συνδέσμου αὐτοῦ προσέφεραν τιμητικὲς πλακέττες, σὲ ἐπίλεκτα μέλη καὶ συνεργάτες τῆς φυσιολατρικῆς οἰκογενείας. Μεταξὺ αὐτῶν, στὸν Τάσσο Ζάππα, τὸν Βάσο Κωνσταντινόπουλο, τὸν Πρόεδρο τῆς Ο.Ε.Σ.Ε. κ. Ξ. Μπαμπούρα, τὸν Γιώργο Μετσόλη, τὸν Μιχ. Περάνθη κ.ἄ.

Χαιρετισμὸ ἐπίσης ἔκανε καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Διεθνoῦς Ὀμοσπονδίας Ξενῶνων Νεότητος κ. Πῆτ Κίμζεκε ὁ ὁποῖος συνέπεσε νὰ βρίσκεται τίς μέρες αὐτές στὴν Ἀθήνα. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ὁ ξένος ἐπισκέπτης μας τόνισε:

«Εἶναι μεγάλη χαρὰ μας νὰ τιμοῦμε τὴν δράση τῶν έκδρομικῶν Σωματείων, γιὰ τὰ 30 ἢ 40 ἢ 50 χρόνια ζωῆς τους. Ὅμως

ἐκεῖνο ποὺ αὐτὴ τὴ στιγμή ἐπιβάλεται εἶναι νὰ κάνουμε κάθε τὶ τὸ δυνατόν νὰ προστατέψουμε αὐτὰ ποὺ ἔχουμε κάνει, γιὰτὶ πολλοὶ κίνδυνοι μᾶς ἀπειλοῦν»

Ἡχηρὴ κωδωνοκρουσία γιὰ ὅλους μας. τὰ λόγια τοῦ ἀλλοδαποῦ φυσιολάτρη Συγκρατήθηκαν ἄραγε στὴ μνήμη αὐτῶν ποὺ παραβρέθηκαν; καὶ ἰδιαίτερα αὐτῶν ποὺ ἔχουν κάποια περισσότερη εὐθύνη γι' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους;

Ἡ δεξίωση ἔκλεισε ἀργὰ τὸ βράδυ μὲ σερβίρισμα μεζεδῶν ἐκλεκτῶν, καὶ κρασιοῦ γνήσιου, προσφορᾶς μέλους τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ», καὶ χορὸ.

Φύγαμε μὲ μιὰ συγκινητικὴ χαρὰ μέσα μας γιὰτὶ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τιμήσουμε ἄλλη μιὰ προσφορὰ μερικῶν δεκαετιῶν στὰ ἰδανικά τῆς φυσιολατρίας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μας τουρισμοῦ.

Εὐχόμαστε νὰ γιορτάζουμε πολλὰ ἀδελφὰ Σωματεῖα τέτοιες ἐπετεῖους σὰν τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ».

«ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ»

«Κρυστάλλης» τὰ 40 του χρόνια

ΑΛΛΟ δυναμικὸ Πειραικὸ Σωματεῖο, κατὰ 10 χρόνια νεώτερο ποὺ γιορτάζει τὰ 40 του χρόνια εἶναι καὶ ὁ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ». Μὲ τὴν ἴδια πνοή καὶ μὲ τὴν ἴδια δύναμη καταπιάστηκαν οἱ ἰδρυτὲς του καὶ σήμερα ἔμπηξαν ἓνα σαραντάχρονο ὁρόσημο, ἀφήνουν πίσω ἓνα πελώριο ἔργο σκληρῆς καὶ ἀδιάκοπης δουλειᾶς καὶ πορεύονται ἀνοδικὰ γιὰ νέες σκατακτήσεις.

Ἡ ἐπίδοσή του σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Φυσιολατρίας τὸν τοποθετεῖ σὲ μιὰ περίγλεπτη θέση ἀνάμεσα στὸν ὀργανωμένο φυσιολατρικὸ χῶρο.

Ὁ ποιητὴς τίμησε τὸν «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ» κι' ὁ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ» τὸν ποιητὴ. Ὅ,τι ἔζησε ὁ ποιητὴς καὶ ὅτι πόθησε νοσταλγικὰ νὰ ξαναζήσει μέσα στὸ πυρετικὸ τοῦ παραλήρημα τόδωσε μ' ἀπλοχεριά ὁ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ». Ἀκουσε τὸ σπαρακτικὸ «θέλω» τοῦ ἐτοιμοθανάτου ποιητὴ κι' ἔγινε ἀητὸς, κι' ἔδανε στίς γερές του φτεροῦγες 65.000 ψυχές καὶ τίς ἀνέδασε ν' ἀκούσουν «πεῦκα κι' ὀξυές νὰ σκούζουν» «νὰ περπατοῦν γκρεμοὺς» «ραϊδιὰ, ψηλὰ στεφάνια» «νὰ δοῦν κρεμμάμενα νερά δεξιὰ ζε-

ρβὰ νὰ τρέχουν» καὶ «ν' ἀκοῦν τὰ νύχια τ' ἀητοῦ νὰ τὰ τροχᾶ στὰ δράχια».

Ὅσο γιὰ τὴν εὐγενική ἐνέργεια ποὺ εἶχε νὰ καλέσῃ νὰ δεξιωθῇ στὰ ὠραιώτατα ἐντευκτήρια τοῦ τὴν Ο.Ε.Σ.Ε καὶ τὰ προεδρεῖα τῶν σωματείων τῆς εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων γιατί ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σ' ὅλους τοὺς παληοὺς φυσιολάτρεις νὰ περάσουν 3 ὥραις καὶ ἀξέχαστες ὥρες.

Ἐμεῖς ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση τοῦ εὐχόμεστε κάθε ἐπιτυχία καὶ προκοπὴ γιὰ τὶς προσεχεῖς δεκαετίες

«Ο ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΗΣ»

ΜΕ τὶς ἴδιες εὐχὲς καὶ τὰ ἴδια αἰσθήματα χαιρετίζουμε καὶ τὰ 40 χρόνια τοῦ «Κρυστάλλη» τοῦ ἀδελφοῦ Πειραικοῦ Σωματείου. Τοῦ γενναίου «Κρυστάλλη» τοῦ πρωτοπόρου μεταξὺ τῶν πρωτοπόρων, τοῦ δημιουργοῦ τόσων καὶ τόσων λαμπρῶν ἐπιτυχιῶν.

Τὸν συγχαίρουμε δὲ καὶ γιὰ τὴ λαμπρὴ πανηγυρικὴ ἔκδοση τοῦ τευχους τῶν 40 χρόνων του, τὸ ὁποῖον δὲν ὕστερεῖ σὲ φιλοκαλίαν, καλαισθησίαν καὶ γνήσιον φυσιολατρικὸν περιεχόμενον μὲ τὴν κατὰ τομεῖς καὶ κεφάλαια ἔκθεσιν τῆς πολυπλεύρους δραστηριότητος του.

«ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΑΙΘΡΟ»

40 χρόνια τοῦ «Κρυστάλλη»

Κάθε σταθμὸς στὴν ἱστορία ἐνὸς ἐκδρομικοῦ μας σωματείου ἀποτελεῖ μιὰ ἱστορικὴ ἐκδήλωση γι' αὐτὸ τὸ ἴδιο, γιὰ τοὺς πρωτοπόρους ἰδρυτὲς του, γιὰ τοὺς συνεχιστὲς αὐτῶν καὶ γιὰ ὅλο τὸν κύκλο τῶν μελῶν καὶ φίλων τοῦ σωματείου μέσα στὸ χῶρο ὅπου ζεῖ καὶ ἀναπτύσσεται. Ὅμως ξέχωρα ἀπ' αὐτὸ, ἀποτελεῖ μιὰ ἱστορικὴ στιγμή γιὰ κάθε παρόμοιο σωματεῖο, ποὺ ὄχι μόνον συγκινεῖται ἀπ' τὴ δράση καὶ τὶς προσπάθειες τῶν ἱθυνόντων του, ἀλλὰ αἰσθάνεται, ὅτι τὸ φυσιολατρικὸ κίνημα ἔχει θαθεῖς ρίζες κι' ἄξιους ἡγέτες.

Γι' αὐτὸ ἡ Ε.Ο.Φ χαιρετίζει μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση τὰ 40 χρόνια τοῦ ἀδελφοῦ σωματείου «τῶν Κρυστάλληδων», ποὺ μα-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 16)

Τὸ Μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας

ΧΡ. ΡΩΜΑ

Ὁ ἀρχαιολογικὸς χῶρος τῆς Ὀλυμπίας ἀπλώνεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ ποτάμια, τὸν Ἀλφειὸ καὶ τὸν Κλάδειο, στὸ νομὸ Ἠλείας. Ἐκεῖ κοντὰ βρίσκονται καὶ τὰ δυὸ Μουσεῖα τῆς, τὸ παλαιὸ καὶ τὸ νέο· τὸ τελευταῖο, ἀδιαμόρφωτο ἀκόμα, ἀνοίξε πρόσφατα τὶς πύλες του.

Τὸ γνωστὸ μέχρι σήμερα Μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας (παλαιὸ) χτίστηκε στὰ 1886 μὲ χορηγία τοῦ Ἑθνικοῦ εὐεργέτη Ἀνδρέα Συγγροῦ καὶ σχέδια τῶν Γερμανῶν ἀρχιτεκτῶν Ἀντλερ καὶ Λαϊρπελδ, γιὰ νὰ στεγάσῃ τὰ σημαντικότερα εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν ποὺ ἄρχισαν συστηματικὰ τὸ 1875 καὶ συνεχίζονται μέχρι σήμερα ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτούτο.

Ο ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ

Ἐδῶ βρίσκονται οἱ προτομὲς τῶν μεγάλων Γερμανῶν ἀρχαιολόγων Κουρτίου καὶ Λαϊρπελδ, ποὺ διεύθυναν τὶς ἀνασκαφές. Κοντὰ στὴ προτομὴ Γ τοῦ Λαϊρπελδ, εἶναι τοποθετημένη ἡ ἀναπαράσταση τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὀλυμπίας, γιὰ νὰ ἐνημερώνεται ὁ ἐπισκέπτης. Τὰ ἀγάλματα τοῦ προθαλάμιου ἀνήκουν στὴ Ρωμαϊκὴ ἐποχὴ. Δεξιὰ, καθὼς μπαίνουμε, ὑψώνεται τεράστιος σὲ μέγεθος, ὁ ἀκέφαλος ἀνδριάντας τοῦ Ὀκταβιανοῦ Αὐγουστοῦ ἀκολουθεῖ τὸ ἄγαλμα ἄλλου Ρωμαίου αὐτοκράτορα ἴσως τοῦ Τραϊανοῦ, μετὰ τῆς Φαυστίνας, συζύγου τοῦ Μ. Αὐρηλίου· δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κεφαλὲς δύο ἄλλων ἀγαλμάτων καὶ κατόπιν οἱ ἀνδριάντες τοῦ Κλαύδιου, τοῦ Τίτου, τῆς Ποππαίας Σαβίνας (γυναῖκας τοῦ Νέρωνα) καὶ τέλος τὸ ἄγαλμα τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορα Ἀδριανοῦ.

Στὴν Α' αἴθουσα τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγας συνεχίζεται ἡ ἔκθεση τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Διακρίνουμε ἀπὸ δεξιὰ τὸ ἀκέφαλο ἄγαλμα τῆς Δομιτίας, συζύγου τοῦ Δομιτιανοῦ, καὶ πολλὰ ἄλλα, ποὺ παριστάνουν πρόσωπα τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ.

Οἱ ἄλλες αἴθουσες τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγας καὶ ὅλες τῆς δυτικῆς, παραμένουν

Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλη κλειστὲς, ἐπειδὴ τὰ ἐκθέματά τους μεταφέρονται στὸ νέο Μουσεῖο.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Σ' αὐτὴν ἔχουν τοποθετηθεῖ τὰ ἐναεῖα γλυπτὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Διὸς, ποὺ βρίσκονταν στὴν ἱερὴ Ἄλτις, μερικὲς ἀπὸ τὶς μετόπες του, ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου καὶ μικρὰ γάλινα καὶ πῆλινα ἀντικείμενα, ὅλα ἔργα τῆς προσελασικῆς καὶ τῆς κλασσικῆς περιόδου τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

Τὸ ἀνατολικὸ αἶτωμα τοῦ Ναοῦ, ποὺ βρίσκεται στὴ Δυτικὴ πλευρὰ τῆς αἵθουσας, ἔχει γιὰ θέμα τὸ μῦθὸ τῆς ἀγματοδρομίας τοῦ Οἰνόμαος καὶ τοῦ Πέλοπα.

Ὁ καλλιτέχνης παρουσίασε τὴν προετοιμασία τοῦ τραγικοῦ ἀγώνα καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ πήραν μέρος σ' αὐτόν· παρίστανται δηλαδὴ οἱ δύο μιάδες, Οἰνόμαος — Στερόπη, Πέλοπ — Ἰπποδάμεια, μὲ τ' ἄρματα καὶ τοὺς ἡνίοχους τους καὶ ἀνάμεσά τους στὸ ἄξονα τοῦ αἵτώματος, ἡ ἐπιδημικὴ μορφή τοῦ Ὑλίου... Στὶς δύο γωνίες οἱ δύο ποταμοὶ τῆς Ὀλυμπίας, ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Κλάδεος, προσωποποιημένοι. Τὸ δυτικὸ αἶτωμα, ποὺ βρίσκεται ἀπέναντι τοῦ ἀνατολικοῦ, δίνει ἐντυπωσιακὰ τὴν ἀναπαράσταση τοῦ μύθου τῆς μάχης μετὰ Κενταύρων καὶ Λαπιθῶν. Στὸ κέντρο δεσπόζει ἡ μορφή τοῦ Ἀπόλλωνα. Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ του ὁμάδες Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων συμπλέκονται. Ὁ ἀνώνυμος βρίσκεται σὲ ὅλη του τὴν ἔνταση. Οἱ Κένταυροι, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὴν ὕλική βία, προσπαθοῦν ν' ἀρπάξουν τίς γυναῖκες τῶν Λαπιθῶν καὶ κείνοι μὲ βαθὺ τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς ἀγωνίζονται καὶ νικοῦν. Στὸν ἀγώνα παίρνουν μέρος ὁ Θησέας καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Λαπιθῶν Πειρίθους. Στὴν παράσταση εἶναι ἐνδεῆς ἡ μενίσση ἀντίθετος ἀνάμεσα στὴν ἀουτίδωτη διορφορὰ τῶν κοριτσιῶν καὶ στὴν κτηνώδη παραμόρφωση τῶν Κενταύρων.

Σὲ δύο γυάλινες προθήκες ὑπάρχουν ἀκόμα δυὸ πῆλινα ἀγάλματα. Τὸ ἓνα παριστάνει πολέμιση καὶ τὸ ἄλλο τὴν ἀπαγωγή τοῦ Γανυμήδη ἀπὸ τὸν Δία. Σ' ἄλλη προθήκη πάλι ἐκτίθενται διάφορα πῆλινα καὶ γάλκινα ἀντικείμενα, ἐνῶ οἱ ἔξι ἀπὸ τίς δώδεκα μετόπες τοῦ Ναοῦ τοῦ Διὸς ποὺ ἀναφέραμε, ἔχουν σὰν θέματα τοὺς ἀντίστοιχα ἀγωνίσματα ἀπὸ τὸ «Δωδελιανόν» τοῦ Ἡρακλῆ. Στὴν πρώτη δ' Ἡρακλῆς μὲ τὴ βοήθεια τῆς Ἀθηνᾶς καθιστοῦν τὴν κότση τοῦ Ἀνείων· πρὸ γὰρ ὁ ἥρως προσφέρει στὴν Ἀθηνᾶ τίς Στυμφαλίδες ὄρνιθες· ἀκολουθεῖ ὁ ἄθλος μὲ τὸ λιοντάρι τῆς Νεμεῆος· δεξιὰ μὲ ἀριστερὰ τῆς Νίκης τοῦ Παιωνίου δύν μετὰ μὲ θέματα ἀντίστοιχα τὸν Ταῦρο τῆς Κρήτης καὶ τὰ Χρυσὰ μῦλα

τῶν Ἑσπερίδων· τελευταῖα, κοντὰ στὸ ἀνατολικὸ αἶτωμα, ἡ μετόπη ποὺ παριστάνει τὸν Ἡρακλῆ νὰ σέρνει τὸν Κέρβερο μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Ἑρμῆ.

Στὸ βάθος τῆς αἵθουσας βρίσκεται ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου. Στιγμὴν πάνω σ' ἓνα ψηλὸ βάθρο ἔφτανε ἀρχικὰ τὰ 12 μέτρα. Ἐπιγραφή στὴ βάση λέει πὺς ἦταν ἀφιέρωμα τῶν Μεσσηνίων καὶ Ναυπακτίων, ἐπειδὴ νίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους στὴ Σφακτηρία τὸ 425 π.Χ. Δημιουργὸς εἶναι ὁ Παιώνιος ἀπὸ τὴ Χαλκιδικὴ (420 π.Χ.).

Ἡ αἶθουσα τοῦ Ἑρμῆ τοῦ Πραξιτέλη εἶναι ἡ τελευταῖα τοῦ Μουσείου. Σὲ προθήκες ἔχουν ἐκτεθεῖ διάφορα χάλκινα εἰδώλια, ἐλάσματα μὲ ἐκτυπες παραστάσεις, θώρακες, κνημίδες καὶ κράνη. Μετὰ τῶν τελευταίων καὶ τὸ κράνος τοῦ Μιλτιάδη, νικητῆ τοῦ Μαραθῶνα. Ἐπίσης χάλκινοι τρίποδες, ἀγγεῖα μὲ ἀντωπές σφίγγες, κεφαλὴ γρύπα καὶ ἄλλα. Κυρίως ὅμως σ' αὐτὴ τὴν αἶθουσα στεγαζόταν — τὴν ἔχει μεταφερθεῖ — τὸ περίφημο ἄγαλμα, ποὺ θρῆθηκ στὸ Ναὸ τῆς Ἥρας, ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλη. Τὸ ἔργο, ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀντιπροσωπευτικὰ τοῦ ὕφους αἰῶνα, παριστάνει τὸν ἀγγελιοφόρο τῶν θεῶν νὰ κρατᾷ τὸν Διόνυσο καὶ τὸ κρητικὸ μὲ τ' ἀριστερὸ χέρι, ἐνῶ μὲ τὸ δεξιόν, ποὺ δὲν θρῆθηκε, κρατοῦσε ἓνα τσεπὶ σταφύλι καὶ τὸ δειχνε στὸ μικρὸ θεό, ποὺ φαίνεται ν' ἀπλώνει τὸ χέρι του πρὸς τὸν ἱερὸ καρπὸ. Ὁ γιγῶνας τοῦ Ἑρμῆ εἶναι ριγμένος πάνω σ' ἓνα δένδρον, ἐνῶ ἀκουμπιέει καὶ ὁ ἴδιος ὁ θεὸς πάνω σ' αὐτό, ἀφήνοντας νὰ προβάλει γυμνὸ τὸ πανέμορφο κορμὶ του.

Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους εἶναι ὁ νεώτερος ἐκ τῶν ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων.

Σήμερα ἔχουν μεταφερθεῖ στὸ νέο Μουσεῖο πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐκθέματα τοῦ παλαιοῦ καὶ ὅσα ἀντικείμενα θρῆθηκαν στὴ μετὰ μὲν τὴν τὴν ἀρχαῖα λογικὴ γῶρη. Στὸ παλαιὸ διατηροῦνται τὰ οὐρανία, τὰ ἀετῶνια, οἱ μετόπες καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου. Τὸ νέο ἐξέλλουν ἡμεῖς μὲ τὴν ἑνέρεσιν πλοσιπτεῖται καὶ μὲ νέα εἰσρήματα. Δείγματα θαυμαστὰ τῆς ἀπαράμειπτης ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης.

ΧΡΙΣΤΟΣ Γ. ΡΩΜΑΣ

Θαλασσινὸ διήγημα

Μιὰ νύχτια μὲ τραμουντάνια

† ΧΡ. ΛΕΒΑΝΤΑ

Μεσονυχτὶς εἶχε γυρίσει πάλι ὁ διαολόκαιρος στὴν τραμουντάνια. Στὰ κατάβαθα ἀκόμα τῆς χειμωνιάτικης νύχτας. Φρενισμένοι ξανά, κατέβαινε ὁ τρελοβοριάς, ψηλὰ ἀπ' τὸ βουνὸ τῆς Ἀρνης καὶ σάρωνε τὴ χώρα. Μάνιαζε ἀνελέητα πάνω τῆς, ἴσαμε κάτω στὴ Ρίβα κι ὕστερα ἀκράτητος, βούταγε ἀπ' τὰ κορτερά τῆς βράχια στὴ θάλασσα καὶ ξύριζε τὸ πέλαγο. Σειώτανε ὀλάκερο τὸ νησί ἀπ' τὴν ἀγριὰδα του. Ριγούσανε οἱ ψυχὲς μὲ τὸ μουνχανητό του. Καὶ πάνω κατὰ τὸ φρούδι τῆς Χώρας, ποὺ νὰ ἀνοιχτὸς ὁ τόπος σωστὸ μπουγάξι, σφύριζαν τὰ σύματα ψηλὰ στὰ τηλεγραφόξυλα, σὰ νὰ ἔχον ξαπολυθεῖ χίλιοι δαυμόνοι.

Ἀκουσε τὸ σαματὰ καὶ σάλεψε στὸ κρεβάτι τῆς ἡ μικρὴ Κατερινιώ.

... Θέ μου. Πάλι ἡ τραμουντάνια εἶχε θεριένει. Πάλι ὁ τρελοβοριάς χούγιαζε, λυσσασμένα, ἔκανε νὰ τρέμει τ' ἀνευδραγτο νησί. Νὰ φλουτουρίζουν οἱ καρδιές, μὲ τὴν ἀγριὰδα του.

Ἡ σκέψη τῆς, πῆγε στὸν Στρατὴ τὸν ἀδερφό τῆς. Ἐνα παιδί ἀμούστακο ἀκόμα, ποὺ δὲν πῆγανε πολὺς καιροί, ποὺ παρατήρησε τὴ σάκα καὶ τετράδια τοῦ σχολείου.

Ἦταν δὲν ἦταν ἓνας μήνας, ποὺ τὸν εἶχαν ξεπροβοδίσει κάτω στὴν Πλακούρα. Εἶνε μπαρκαῖοι μὲ μιὰ πορτάδα τοῦ Μπειρίκου. Ἐνα φορητὸ πατόρι, ποὺ γὰρ περᾶσει ἀπ' τὴ χώρα καθὼς κατηφόριζε ἀπ' τὴ Μαύρη θάλασσα, φορτωμένο ρούσικο κάθοιτο, μὲ ῥότα γιὰ τὴ Τζιμπερλίνα. Τὸν ξανάβλεπε στὴν Πλακούρα νὰ στέκεται μὲ μιὰ σάστιση, καθὼς τὸν ξεπροβοδίζαν.

Πρώτη φορὰ ἦταν ποὺ ξεπότιζε ἀπ' τὸ σπίτι τους, ποὺ ἔφτανε γιὰ νὰ ὑπάρξῃ μὲ τὸν ναυτικὸ σάκο κάτω ἀπ' τὴ μασχάλη του καὶ στὸ πόσωπό του ἦταν περιγυμνὴ μὲ γλωμάδα.

Θυμῆταν καλά, πὺς εἶνε δεῖ νὰ τοῦεει τ' ἀχείλι του, καθὼς ἔσκαψε νὰ τοὺς φι-

λήσει καὶ πὺς τὰ μάτια του — μάτια παιδιὰτα, γαλανὰ, ξάστερα σὰν τὴ γαλινημένη θάλασσα — εἶχεν ἀπλωθεῖ ἓνα μαῦρο σύγγεφο.

— Ἐχετε γειά... εἶχε πεῖ.

Κι ἦταν ἡ φωνὴ του σὰ νὰ ἔχε βγεῖ ἀπ' τὸ στήθος μεστωμένου ἄντρα. Μονάχα ποὺ τῆς εἶχε φανεῖ βραχνή, στεγνή, σὰ νὰ ἔτανε ξεριζωμένη ἀπ' τὰ μέσα του.

— Στὸ καλὸ, παιδί μου... τοῦ ἔχε ἀποκριθεῖ ἡ μάνα του.

Καὶ τὰ μάτια τῆς ἦταν κοκκινισμένα ἀπ' τὸ κλάμα. Ποταμοὶ τρέχανε τὰ δάκρυα σὰ μάγουλά τῆς.

— Στὸ καλὸ. Καὶ μὲ τὴν εὐχή μου.

Ὅλη τους ἡ ζήση, ἔτσι εἶχε περάσει, κάτω στὴν Πλακούρα. Σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ στεριανὴ γλώσσα π' ἀγνάντευε στὸν ἀντικρινὸ μόλο, πέρα ἀπ' τὸ Νημποριό. Σ' αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς γῆς, ποὺ ἦταν τό, κατόφλι τῆς Χώρας, στὴ θάλασσα τοῦ λιμανιού.

Ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν ἀκόμα κορίτσι, μὲ τριανταφυλλίες κορδέλλες σὰ μαλλιά. Ἀπ' τὸν καιρὸ, ποὺ ἔμενε μὲ τοὺς δικούς τῆς γονιούς.

Πότε νὰ ξεπροβοδίσει στὸ μπάγκο τὰ δικά τῆς ἀδέφια — ποὺ ὁ ἓνας πῆγαινε, κι ὁ ἄλλος ἔφτανε μὲ τίς πορτάδες, ποὺ κάτεχαν οἱ καρaboκραῖοι τοῦ νησιού — τότε τὸν δικό τῆς πατέρα.

Κι ὕστερα ἐτοῦτο, συνεχίστηκε μὲ τὸ γάμο τῆς. Μὲ τὴν παντοειά τῆς. Ναυτικός ἦταν κι ὁ ἀντρας ποὺ πῆρε, ὁ μακαρίτης ὁ Νικόλας. Ὁ πατέρας τῆς. Λοστρόμος στὴν κουβέρτα. Μὰ πῆγαινε καὶ ἐτοῦτος, μὲ ματαγύριζε. Ἐρχότανε φορτωμένος τὸ σάκο του. Μὲ τὰ σκούρα ζακετόνια τῆς δουλειᾶς, τίς χοντρές φανέλες, τίς νιτσεράδες.

Ὅσοι ἦσαν τὸ τέλος καὶ δὲν ματᾶνε. Ἐνα τέλος, ποὺ δὲν ἦταν ἀπόδομένο. Ποὺ τὸ ἔχε ἀναζωοοίσει κείνη μὲ τίς λαχτάρες

της και μέρα με τη μέρα, ώρα με την ώρα τὸ περίμενε.

Θυμόταν καλὰ ἡ Κατερινιώ, πὼς σὰν εἶχε φέρεи τῆς μάνας της, ἀπ' τὴν πόστα, τὴ μαύρη εἰδηση, σὰν τῆς πασάρανε τὸ τηλεγράφημα ἀπ' τὸ Ρόττερταμ, πού 'λεγε πὼς ὁ «Ὁρωπὸς» τὸ σκάφος πὺν δούλευε ὁ πατέρας της — εἶχε χαθεῖ σύληρυχο στὰ ἀφρισμένα νερὰ τοῦ Μπέν Μπίσκιν, κείνη, δὲν εἶχε μπῆξει οὔτε φωνή, λὲς καὶ τὸ 'χε ματακούσει, λὲς καὶ τὸ 'ξερε ἀπὸ καιρὸ.

Μονάχα τὸ πρόσωπό της, εἶχε γίνει ἄσπρο σὰν τὸ πανί.

— Στὸ καλὸ καὶ στὴν εὐκὴ μου... εἶχε πεῖ στὸν Στρατῆ, τὸν ἀδερφό της, σὰν τὸν ξεπροβόδιζαν.

Κι εἶχε μείνει κάτω στὴν Πλακούρα, ὅσπου εἶχε ἀρχίσει νὰ βιράρει καὶ νὰ ξαννοίγεται στὸ πέλαγο ἡ πορτάδα τοῦ Μπειρίκου, πού 'ταν φορτωμένη ρούσικο κάρβουνο, κι εἶχε ρότα γιὰ τὴ Τζεμπεράλντα.

“Τότερα ἡ σκέψη της πῆγε στὸν Γιάννη, τὸν ἀρραβωνιαστικό της. Τὸ γράμμα του, πού 'χε πάρει τις προάλλες, ἦταν ἀπ' τὸ Βανκούβερ. Ψηλὰ ἀπ' τὸν Καναδὰ τῆς ἔγραφε, πὼς θὰ πῆγαιναν γιὰ τὴ Βομβάη κάτω στὴς Ἰνδίες, φορτωμένοι μινεράλ-λια. Ταξίδι ἀτέλειωτο. Τρεῖς βδομάδες κοντὰ στὸν ὠκεανό. Κι ἔπειτα, θὰ φόρτωναν στὸ Μόζι καὶ θὰ γύριζαν πάλι στ' ἀπάνω. Πάλι γιὰ τὸ Βανκούβερ, κι' ὕστερα γιὰ τὸ Νόρφολκ. Καὶ ξανά θὰ 'παιρναν ναῦλο γιὰ τὴν Ἀνατολή. Κι ἔπειτα πάλι γιὰ τὸ Βανκούβερ, τὸ Νόρφολκ καὶ τὴ Μπαλτιμόρη.

«... Πομόνεψε, Κατερινιώ μου, πομόνεψε — τῆς ἔγραφε — καὶ σὰ θὰ περάσει ἔτοτος ὁ χρόνος, θὰ ξεμπαρκάρω καὶ θὰ γυρίσω στὰ κάτω, νὰ τελέψει ὁ γάμος μας. Ν' ἀνοῖξουμε τὸ δικό μας σπιτί...».

Στέναζε ἡ Κατερινιώ καθὼς τὰ ξανάβαζε ὁ νοῦς της.

“Ἐνα βάρος εἶχε 'ρθεῖ καὶ σταθεῖ πάνω στὸ στήθος της.

Ὁ Στρατῆς, ὁ μικρὸς ἀδερφός, πὺν πῆγαινε καὶ δὲν πῆγαινε, μέχρι πὺν τὸν εἶχαν ξεπροβόδισει στὴ Πλακούρα.

Ὁ Γιάννης ὁ ἀρραβωνιαστικός της, πὺν ἦταν ναῦτης στὴ «Θεοσκέπαστη», στὸ καράβι τοῦ Πολέμη καὶ τῆς ἔγραφε ψηλὰ ἀπ' τὸ Βανκούβερ, πὼς θὰ πῆγαιναν γιὰ τὴ βομβάη, στὴς Ἰνδίες.

“Τότερα τὰ κοκκινισμένα ἀπ' τὸ κλάμα μάτια τῆς μητέρας της, πὺν ὅλη της ἡ ζωὴ εἶχε ξεδευτεῖ κάτω στὴν Πλακούρα, νὰ ξεπροβόδιζε στὰ μπάρακα τους, ἀπ' τὰ μικρὰ της χρόνια, πρῶτα τοὺς δικούς της, ἔπειτα τὸν πατέρα της. Τώρα τὸν Στρατῆ.

«Στὸ καλὸ καὶ με τὴν εὐκὴ μου παιδί μου...».

Κι ἔπειτα ἡ μάνητα τῆς τραμουντάνας, ἡ ἄγριο οὐρλιαχτὸ τοῦ δαιμονισμένου ἄγέρα καὶ τὸ βογκητὸ τῆς θάλασσας...

Νόμιζε πὼς ἐτούτη δὲν ἦτανε νερό. Πὼς ἦταν κάτι ἄλλο, κάτι στενὰ δεμένο μαζί της, κάτι πὺν μιλοῦσε μέσα της μιὰν ἀλλόκοτη γλώσσα. Κάτι, πὺν ἀπλώνονταν στὴν πνοή της καὶ δὲν θὰ τὸ ἀποχωρζόταν ποτέ. Ἦταν κοκκινισμένα ἀπ' τὸ κλάμα τὰ μάτια τῆς μάνας της.

“Ὀχι, δὲν ἦταν τὰ μάτια τῆς μάνας της. Ἦταν τὰ δικά της μάτια πὺν θὰ ξεπροβόδιζαν αὔριο τὸν ἄντρα της...

«Πομόνεψε, Κατερινιώ. Δυὸ - τρία ταξίδια θὰ κάνω καὶ θὰ ματάρθω...».

Κι ὕστερα σὰν ἐτούτα, θὰ 'χαν ἀρχίσει νὰ θολώνουν ἀπ' τὰ ξεπροβόδιασμα, τὰ πῆγαινε κι ἔλα στὴν Πλακούρα, τοὺς ποταμούς τὰ δάκρυα, θὰ 'ταν αὐτὰ πὺν θὰ ξεπροβόδιζαν πρωτοτάξιδο στὸ δικό της ἄγκυρο...

«Στὸ καλὸ καὶ με τὴν εὐκὴ μου, παιδί μου...».

Οὐρλιαζε ἐτούτη τὴ χειμωνιάτικη νύχτα ἡ τραμουντάνα. Βογκοῦσε ἡ θάλασσα. Μὰ ἡ Κατερινιώ, τίποτα δὲν ἄκουγε πιά, καθὼς αὐτὸ τὸ βαρὺ πράμα πὺν 'χε ἀνέβει στὸ στήθος της εἶχε κάμει νὰ ξεσπάσει σὲ λυγμούς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ
(Ἱστορίες τοῦ Πόρτο Λέονε)

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ

Α'. ΕΙΣΟΔΟΣ

ΙΩΑΝ. Β. ΒΙΓΛΑ

Ἡ Μονεμβασία εἶναι ἡ «μόνη ἐμβασις», τὸ μοναδικὸ πέρασμα, ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους τῆς λακωνικῆς χερσονήσου τοῦ Μαλέα, πρὸς τὸ ἐντυπωσιακὸ ἀκρωτήριο, πὺν εἰσδύει σὰ σφήνα στὴ θάλασσα τοῦ Μυρτώου πελάγους.

Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Μονεμβασίας, πὺν μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ καὶ χερσόνησος, καθὼς κόβεται μ' ἓναν πορθμὸ καὶ ἐνώνεται με μιὰ γέφυρα με τὸν κορμὸ τῆς Πελοποννήσου, ἔχει μεταβληθῇ σὲ νησί, παίρνοντας ἔτσι καὶ τοὺς τρεῖς γεωγραφικούς χαρακτηρισμούς: τοῦ ἀκρωτηρίου, τῆς χερσονήσου, τοῦ νησιοῦ.

Τὸ τεχνητὸ αὐτὸ νησί τῆς Μονεμβασίας εἶναι προαιωνίως θεμελιωμένο ἀπὸ ἓναν ἐπιβλητικὸ, συμπαγῆ, ἀπόκρημνο βράχο, κατακόρυφα κομμένον ἀπ' ὅλες τις πλευρές του, ὥστε νὰ ἐντυπωσιάσῃ ἀπὸ μακριὰ καὶ νὰ τρομάξῃ ἀπὸ κοντά.

Ὅποιος περάσῃ ἀπὸ τὴ ρίζα του αἰσθάνεται κατάπληξη καὶ ὅποιος ἀνεβῇ στὴν κορυφὴ του καταλαμβάνεται ἀπὸ ἱλιγγό. Δὲν ἦταν δυνατό νὰ μείνῃ ἀπρόσχετο τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιηθῇ κατὰ τὴ μακραίωνη ἱστορία του, σὰν καταφύγιο ἢ σὰν ὁμητήριον. Ἡ στρατηγικὴ καὶ ἐμπορικὴ αὐτὴ θέση πὺν ἐλέγχει τὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα τοῦ Μυρτώου καὶ τοῦ Αἰγαίου γενικότερα, τὰ ἀσφαλῆ καταφύγια τῶν ὁρμῶν πὺν σχηματίζει ὁ ἰσθμὸς τῆς εἰσόδου καὶ ἡ ἐπικοινωνία πὺν ἐξασφαλίζει με τὰ ἡπειρωτικὰ καὶ νησιωτικὰ κέντρα τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ ἀρχιπελάγους, τράβηξαν ἀπὸ νορὶς τὴν προσοχὴ τῶν θαλασσοκρατόρων Κρητῶν τῆς μινωικῆς ἐποχῆς, ὥστε νὰ ἐγκαταστήσουν ἐκεῖ ναυτικὴ βάση με τὸ προϊστορικὸ ὄνομα «Μινώα».

Ἡ ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν ἡπειρωτικὴ χώρα καὶ ἀπομονωμένη με βουνά, ἡ κρυμμένη καὶ ἀπρόσιτη τοποθεσία τῆς Μονεμβασίας, ἐχρησίμευσε στοὺς κατοπινούς ἱ-

στορικούς χρόνους σὰν καταφύγιο γιὰ τοὺς πληθυσμούς τῆς Λακωνικῆς κατὰ τις ἐπιδρομὲς τῶν εἰσβολέων καὶ ἐπιδρομέων στὴν Πελοπόννησον.

Ὁ βραχὺδὴς κορμὸς τοῦ «νησιοῦ» τῆς Μονεμβασίας με ἀνατολικοδυτικὸ ἄξονα, κάθετο πρὸς τὴν ἀκτὴ, εἶναι ἀπόκρημνος, ἀπλησίαστος, δυσανάβατος ἀπ' ὅλες τις πλευρές του. Ἦταν, ἐπομένως, φυσικὸ νὰ διαλεχθῇ σὰν ἀπόκρημτο ὄχυρό καὶ ἀσφαλισμένο κρησφύγετο ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια.

Ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ ἄρχισε ἡ συστηματικὴ του ὁχύρωση, ὥστε νὰ γίνῃ φρούριο δυνατό καὶ ἀκρόπολη φημισμένη ἢ περίοπτη καὶ θρυλικὴ ἐκείνη βραχονησίδα.

Στὸ κάστρο πὺν πυργώθηκε ἐκεῖ καὶ στὴς περιπέτειές του ὀφείλεται ἡ φήμη τῆς Μονεμβασίας.

Γύρω - γύρω, στὰ κορσπεδα τοῦ βράχου, ὑπάρχει μονοπάτι πὺν μπορεῖ κανεὶς με δυσκολία νὰ τὸ περιτριγυρίσῃ, ἄλλοτε πατώντας σὲ πέτρες καὶ ἄλλοτε σὲ ἀγκάθια, ἔχοντας στὸ ἓνα του μέρος τὸ ἀβυσσάλειο βάθος τῆς ἀπόστασης καὶ ἀφρισμένης θάλασσας καὶ στὸ ἄλλο του μέρος τὸ ἱλιγγώδες ὕψος.

Τὸ ὕψος τοῦ ἀποτόμου βράχου, πὺν φτάνει στὰ τριακόσια μέτρα, ἐπιστέφεται ἀπὸ τὸ περίγραμμα τοῦ φρουρίου. Ὅμως μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ, πὼς ὁ βράχος τῆς Μονεμβασίας δὲν μετρίεται σὲ ὑψομετρικὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὴ βάση ὡς τὴν κορυφὴν του, ἀλλὰ ἐπιδέχεται χρονικὴ μέτρησι, ἀνάλογα με τὸ χρόνο πὺν χρειάστηκε νὰ κατακτηθῇ κατὰ τις πολιορκίες καὶ τις ἐκπορθήσεις ἐτου. Ἄν εἶναι σήμερα ἐνὺλο νὰ γίνῃ ἀνασφάλιση τοῦ ὕψους τριακασίων μέτρων σὲ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ ἓναν ὀρειβάτη, δὲν ἦταν ἄλλοτε ἐνὺλο νὰ γίνῃ ἡ ἀλώσῃ του ἀπὸ ἓναν ἐπιδρομέα, ὄχι σὲ λεπτὰ καὶ ὥρες, οὔτε σὲ ἡμέρες καὶ ἐβδομάδες, ἀλλὰ σὲ μῆνες καὶ σὲ χρό-

νια ή και να μὴν πατηθῇ ποτέ. Μὲ τέ-
τοια, λοιπόν, μέτρα μετριέται τὸ ὕψος τοῦ
κάστρου τῆς Μονεμβασίας, τοῦ παραδό-
ξου καὶ μοναδικοῦ.

Στὰ Νοτιοανατολικά κρᾶσπεδα τοῦ
βράχου καὶ σὲ μιὰ περιορισμένη καὶ σχε-
τικά ὀμαλὴ πλευρὰ του, ἐκεῖ ποὺ ἦταν
δυνατὴ ἡ παραμονὴ ἀνθρώπων, ἐκτίσθη ἡ
Κάτω Πόλις ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ
ἐτελείσθη στὴν ἀρχὴ μὲ βυζαντινὰ καὶ
ἀργότερα ἐστυμνηρῶθη μὲ βενετικά τεί-
χη ὥστε νὰ διατηρηθῇ καὶ μέχρι σήμερα, στὸ
τετράπλευρο φρουριακὸ περιτείχισμα, σὰν
ἓνα δείγμα μεσαιωνικοῦ οἰκισμοῦ καὶ νὰ
προξενῇ ζωερὴ ἐντύπωση στὸν ἐπισκέπτη.
Στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου, σχετικά ἐπιπέ-
δου καὶ ἐπιδεκτικοῦ κατοικήσεως, σὲ ὥ-
ρα ἀνάγκης, ἐκτίσθη ἡ Ἄνω Πόλις ἡ
βυζαντινὴ ἀκρόπολις, ἐρειπωμένη σήμε-
ρα, ποὺ παρῆγε ἀσφαλὲς καταφύγιο στοὺς κα-
τοίκους, σὲ καιροὺς ἐπιδρομῶν.

Ἡ κορυφὴ τοῦ βράχου τῆς Μονεμβα-
σίας ἐδέχθη τοὺς πρώτους οἰκιστὲς της,
ποὺ κατέφυγαν γιὰ ἀσφάλεια ἐκεῖ ἐπάνω
καὶ ὀχυρώθη σὲ φρούριο ἀπόρθητο μὲ ὀ-
χυρώματα ἀπαράβιστα καὶ μὲ προμαχῶνες
ἀπόρροβιτους, μὲ ἐπάλξεις καὶ πολέμιοις
ἐγγυητρὶες γιὰ τὴν ἀμυνα στὶς ἐπιδρομὲς
ἀπὸ ξηρὰ καὶ θάλασσα.

Ὀλόγυρα, ὁ βράχος μὲ τὰ τεῖχη καὶ τὶς
σκατιές του, μὲ τὶς δαντελλοτὲς ἐπάλξεις
τους, φαίνεται ἀπὸ χαμηλὰ σὰν νὰ περι-
ζώνεται μὲ μιὰ διακοσμητικὴ κορδέλλα ποὺ
ἀποτελοῦσε ἄλλοτε τὸ μεταίχμιο καὶ
τὸ κρῖσμα ὁριζοῦ τῆς ἀσφάλειας
ἢ τῆς καταστροφῆς τῶν πολιορ-
κημένων. Ἄν ἄντεγε τὸ κάστρο οἱ ἐγ-
κλειστοὶ ἐσώζονταν, ἂν ὄχι, τότε «ἀλλοῦνο-
νο στοὺς ἡττημένους!». Καὶ ἡ Κάτω Πό-
λις πλαισιώνεται ἀπὸ τεῖχη καὶ ἀπὸ τὶς
τέσσερες πλευρὲς καὶ ἡ Ἄνω Πόλις
πλαισιώνεται ἀπὸ τὰ μετέωρα φρούρια
τῆς ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς της.

Ἕνας ἐλικοειδὴς λιθόστρωτος δρόμος
μὲ προστατευτικὰ πλαιὰ τοιχώματα ἐνώ-
νει τὴν Κάτω Πόλιν μὲ τὴν ἀκρόπολιν.
Θολωτὴ καὶ ὀχυρωμένη εἶναι ἡ Πύλη τῆς
πρώτης ποὺ δέχεται τὸν ἐπισκέπτη, ὅταν
στὸ κατώφλι της ἀφήσῃ τὴν ἀσφαλτο γιὰ
νὰ πατήσῃ τὸ λιθόστρωτο ὁθλωτὴ καὶ ὀ-
χυρωμένη εἶναι ἡ πόλις τῆς δεύτερης ὅταν
τὴν ἀφήσῃ τὸ λιθόστρωτο γιὰ νὰ πατήσῃ

τοὺς χωματόδρομους. Ἰσως ὁ παλαιὸς ἐ-
πιδρομέας, μὲ σκληρὸν ἀγῶνα ἢ μὲ ἀρι-
θμητικὴ ὑπεροχή, ἢ μὲ τελειότερα ὅπλα νὰ
κατόρθωνε τὴν ἄλωση τῆς Κάτω Πόλεως.
Ἦταν ὅμως ἀδύνατο γι' αὐτὸν νὰ πλησιά-
σῃ, καὶ πολὺ περισσότερο, νὰ παραβιάσῃ
τὴν ἀπόρροβιτη καὶ ἀπόρθητη Ἀκρόπο-
λη, εἴτε μὲ δυνάμεις ξηρᾶς, εἴτε μὲ θαλάσ-
σια ἐπιδρομὴ.

Ὁ Βυζαντινὸς μόνον μετὰ ἀπὸ τρεῖ-
χρονη πολιορκία καὶ μὲ ἀποκλεισμὸ ποὺ
προκάλεσε πείνα καὶ ἀρρώστια κατόρθωσε
νὰ ἐκπορθῇ τὸ ἄπαρτο κάστρο τῆς Μο-
νεμβασίας. Θὰ ἦταν περιζήτητο καὶ δελε-
αστικὸ δῶρο γιὰ τοὺς ἐπιδρομὲς τὸ ἐπαλ-
ξωτὸ στόλισμα τῆς ὀχυρωμένης δαντέλλας
καὶ θὰ ἀποτελοῦσε βραβεῖο νίκης ἄριστο
γιὰ ὅποιον κατόρθωνε νὰ πατήσῃ τὸ κά-
στρο τῆς Μονεμβασίας. Ἔμενε ὅμως ὄνει-
ρο ἀνικανοποίητο καὶ ἔργο ἀνεκτέλεστο
καὶ ἐρέθιζε τὴν ρομαντικὴ φαντασία ἐκεί-
νων ποὺ τὸ ἐπιβουλεύονταν καὶ τὸ ἐκοίτα-
ζαν ἀπὸ στεριά καὶ θάλασσα, χωρὶς νὰ
μποροῦν νὰ τὸ παραβιάσουν, σὰν ἓνα ἄν-
θος μὲ ἀγκάθια. Εἴτε ἡ στρατηγικὴ θέση,
εἴτε ἡ καλαισθητικὴ ὀψη, εἴτε ἡ ρομαντι-
κὴ παράδοση, εἴτε οἱ ἱστορικὲς περιπέτε-
ες ἔκαμαν ὥστε νὰ ὀνομαστῇ ἀπὸ τοὺς
ντόπιους «ἐλεοῦδι τῆς Μονοβασίας», ἀπὸ
τοὺς Τούρκους «Μενεξὲ Καλεσὶ», ἀπὸ
τοὺς χρονικογράφους «φρούριον περιώνυ-
μον καὶ ὑπερνεφέλες», ἀπὸ τοὺς Φράγγους
«Μαλβασία». Οἱ νεώτεροι καθιέρωσαν τὴν
Μονεμβασίαν ὡς ἀντικείμενον μέρους, ἐπι-
σκεύασαν ἢ διατήρησαν τὰ παλὰ στίγματα
τῆς Κάτω Πόλεως, ἀναστήλωσαν ὁσες ἀ-
πὸ τὶς παλιὲς ἐκκλησίαις ἀπόμειναν καὶ κα-
τασκεύασαν ἀμαξίτιδον δρόμον ποὺ ὡδεγεῖ
«πρὸ τῶν πυλῶν» τοῦ φρουρίου.

Πολυάριθμοι περιηγητὲς τοῦ ἐξωτερι-
κοῦ καὶ ἐπισκέπτες τοῦ ἐσωτερικοῦ συρρέ-
ουν ἐκεῖ γιὰ νὰ ἰδοῦν τὰ ἀξιοθέατα τῶν
φρουρίων καὶ ἐρειπίων, νὰ θαυμάσουν τὸ
τοπίο καὶ νὰ ζήσουν φανταστικὰ τὴν ζωὴ
καὶ τὰ ἔργα τῶν παλαιῶν κατοίκων, ἀνά-
λογα μὲ τὴ μορφωτικὴν του δύναμιν, ἀνά-
θενας, συνθέτοντας εἰκόνες ποὺ φέρνει ἡ
μνήμη τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ θρύλου, ἀπο-
τυπωμένες στὴν παράδοση ἢ γραμμένες
στὰ χειρόγραφα καὶ στὰ ἔντυπα τῶν χρο-
νικῶν καὶ τῶν ἱστοριῶν.

ΙΩΑΝ. Β. ΒΙΓΛΑΣ

(Συνέχεια στὸ προσεχὲς τεῦχος)

Ἀνάβαση στὰ Ἑπειρωτικὰ Βουνὰ (20-30-7-77)

ΓΡΑΜΜΟΣ - ΣΜΟΛΙΚΑΣ - ΤΥΜΦΗ

(Ἀστράκα - Γκαμήλα) - ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

Α'.

ΜΑΙΡΗΣ ΚΙΡΚΕΙΣΟΥ

Δὲν θέλει καὶ πολὺ δούλεμα στὸ μυα-
λό μιὰ ἰδέα γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικότη-
τα, ὅταν πρόκειται γιὰ μιὰ ὀρειβατικὴ
συντροφιά νέων τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ».

Τώρα θὰ μοῦ πῆτε τί δουλειά, καὶ πῶς
σχέση μπορεῖ νὰ ἔχουν οἱ νέοι ; μὲ τὶς
κυριολεκτικὰ φοβερὲς ἡμερομηνίες γέν-
νησης τοῦ 13, 25 ἢ 35, ποὺ ἔλαβαν μέ-
ρος στὴν ὀρειβατικὴ αὐτὴ ἐξόρμηση.
Καὶ ὅμως ἀπεδείχθη καὶ χωρὶς ἀμφισβη-
τήσεις, πῶς οἱ πιδὲ νέοι, πιδὲ ζωντανοί,
γιὰ νὰ μὴ πῶ καὶ πιδὲ εὐτακτοὶ ἦταν
αὐτοὶ ποὺ εἶχαν καὶ τὴ μικρότερη κλᾶση.

Εἶναι γνωστὸ μεαζὺ τῶν φίλων τοῦ
«Κρυστάλλου», ὅτι ἡ ὀρειβατικὴ μας δρα-
στηριότητα ἀναστέλλεται κατὰ τὴ διάρ-
κεια τῶν καλοκαιρινῶν μηνῶν.

Οἱ ὀρειβάτες γνήσιοι φυσιολάτρεις ποὺ
δὲν περιφρονοῦν καμμιά φυσικὴ ὁμορφιά,
τὸ καλοκαίρι πέφτουν μετὰ μανίας στὴ
θάλασσα, μοιράζοντας δίκαια τὴν ἀγά-
πη τους ἀνάμεσα στὰ μαγευτικὰ βουνά
μας καὶ στὸ γαλανὸ ὕγρὸ στοιχεῖο.

Πορ' ὅλα αὐτὰ μιὰ πενταμελὴς ὁμά-
δα ἀποφάσισε νὰ περάσῃ ἓνα μέρος
τῶν καλοκαιρινῶν διακοπῶν της στὸ βου-
νό.

Ἡ ἰδέα γιὰ τὴν πραγματοποίησιν
τῆς ὀρειβατικῆς ἐξόρμησης στὴν Ἑπει-
ρὸ ξεκίνησε ἀπὸ μιὰ κακοτυχία ποὺ εἶ-
χε ἐγὼ προσωπικά, ὅταν γιὰ πρώτη
φορὰ πέρασα στὸ φαράγγι τοῦ Βίκου
τὸ 1973, μὲ συντροφιά τότε τὸν Ἀντώνη
Γαβριηλίδη καὶ τὴ φίλη Ἀρχοντούλα
Πεπόννη νῦν Κα Παπακυριαζή.

Τότε, καὶ ἐνῶ εἶχαμε δύο φωτογραφι-
κὲς μηχανὲς (φωτογράφους δὲν εἶχαμε)
δὲν καταφέραμε νὰ πάρουμε οὔτε μιὰ
φωτογραφία ἀπὸ κείνα τὰ ἀνεπαράλη-
πτα στιγμιότυπα. Ἡ ἀπογοήτευση ἐ-
κείνη ἦταν ἄς ποῦμε, ἡ αἰτία νὰ ξανα-
δοκιμῶσῃ τὸ πέρασμα τοῦ Βίκου, μὲ νέα
σύνθεση ὁμάδας αὐτὴ τὴ φορά, καὶ κατ'

ἐπέκτασιν ν' ἀνέβουμε στὸ Γράμμο, Σμό-
λικά, Τύμφη καὶ Περίστερι.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ συντροφιά μας. Καίτη
—Μαρία Τσόλα, Τάσης Ριζόπουλος,
Παναγιώτης Ἀργυρόπουλος, Παῦλος Κα-
στανίκος καὶ ἐγὼ.

Ξεκινήσαμε Τετάρτη πρωτὶ 5.45' στὶς
20 Ἰούλη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ φθά-
σουμε μὲ τὰ μέσα συγκοινωνίας στὰ
Γιάννινα γύρω στὴ 1 τὴ μεσημέρι.

Πεντακάσια μέτρα πιδὲ κάτω ἀπὸ τὸ
Πρακτορεῖο Ἀθῆνας - Γιάννινα εἶναι τὸ
ΚΤΕΛ Κόνιτσας ἀπ' ὅπου φύγαμε σχε-
δὸν ἀμέσως, (2.30') καὶ κατὰ τὶς 4
τὸ ἀπόγευμα φθάσαμε σὲ μιὰ Κόνιτσα
ποὺ ἔβραζε κυριολεκτικὰ ἀπ' τὴ ζέστη.

Προσπαθήσαμε νὰ ἐξακριβώσουμε
ποὺ θὰ θεωρούσαμε τὶς ἄδειες, καθυστε-
ρήσαμε λίγο ψάχνοντας μάτια νὰ βροῦ-
με κανένα φούρνὸ ἀνοιχτὸ καὶ τελικὰ πῆ-
ραμε ἓνα ταξί νὰ μᾶς προωθήσῃ μέχρι
τὸ Πληκάτι, τελευταῖο χωριὸ ἀπ' ὅπου
θὰ πραγματοποιούσαμε τὸ ἐπόμενο
πρωτὶ ἀνάβαση στὸ 2.520 τοῦ Γράμμου.

Ἡ διαδρομὴ εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρου-
σα. Ἀπὸ τὴν Κόνιτσα ἀκολουθήσαμε
τὴν κεντρικὴ ὁδικὴ ἀστυρία ποὺ συνδέει
τὴν Κόνιτσα μὲ τὴ Θεσσαλονίκην μέσῳ
Ἐπιταχωρίου κ.λ.π.

Μέχρι τὴν Πυρσόγιαννη ὁ Σαραντά-
πορος ποταμὸς μᾶς συντρόφειε εὐχάρι-
στα, ἐδῶ ὅμως ἀφήνουμε τὸν κεντρικὸ
δρόμον καὶ κάνουμε ἀριστερὰ ἔχοντας
τώρα γιὰ συντροφιά τὸ Γοργοπόταμον.

Τὰ χωριά Βούρμπιανη, Ἀσημοχώρι,
Γοργοπόταμος (ἐδῶ θεωρήσαμε τὶς ἄ-
δειες) εἶναι ὅλα παραδοσιακὰ χωριά,
πνιγμένα στὸ πράσινο, χτισμένα μὲ
τὴ γκωστὴ ἡπειρωτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ,
πέτρα στὴ πέτρα, ἀπογοητευτικὰ ἔρημα
ἀπὸ ἀνθρώπους, ἐκτὸς τῆς Βούρμπια-
νης ἡ ὁποία παρουσιάζει κάποια ζων-
τάνια, καὶ τελικὰ φθάσαμε στὸ Πληκάτι

νωρίς το απόγευμα της ίδιας ημέρας.

Έδω είχαμε όλο το χρόνο να ξεκουρασθούμε και να πάρουμε τις απαραίτητες πληροφορίες για την ανάβαση.

Φυσικά δεν παραλείψαμε να επισκευθούμε την έκκλησία του χωριού που είναι συνήθως το μόνο αξιοθέατο των ελληνικών χωριών. Ειδικά όμως στην Ήπειρο ή κάθε έκκλησία είναι ένα πραγματικό Μουσείο.

Έδω λοιπόν στο Πληκάτι για πρώτη φορά είδα μια εικόνα του Νεομάρτυρα της Ήπειρου Γεωργίου, με φουστάνελλα και κόκκινο φέσι. Χωρίς να έχω ειδικές γνώσεις ζωγραφικής αυτή η εικόνα μου έδωσε την εντύπωση ότι έχει κάποια σχέση με το Θεόφιλο, γι' αυτό ρώτησα

Αυτή η εικόνα είναι έντελως ξένη στο περιβάλλον με τα φανταχτερά της χρώματα. Η παληά βρίσκονταν άκουμπισμένη έξω από το ιερό, εξόριστη απ' το φυσικό της χώρο.

Τί να υποθέσει κανείς, κακό γούστο ; ή κακή πρόθεση ; Νωρίς το πρωί στις 21 του μήνα Ιούλη, ξεκινήσαμε όλο κέφι, ξεκούραστοι ακόμη και ζωηροί με μια κρυφή συγκίνηση για την ανάβαση στο πιο πολυσυζητημένο βουνό της σύγχρονης ιστορίας μας.

Ο καθένας μας κάτι έχει ακούσει, κάτι έχει να θυμηθεί. Βγήκαμε απ' το χωριό και σε πέντε περίπου λεπτά πήραμε την πρώτη χαράδρα άριστερά.

Το μονοπάτι στη χαράδρα δεν πολυ-

Στη κορυφή του Γράμμου 2520 μ. (Φωτογρ' Π. Αργυρόπουλου)

κάποιον που ήταν στην έκκλησία αν γνώριζε το ζωγάφο που την έφτιαξε. Τί ήτανε να ρωτήσω, λίγο ακόμη και θα με πήγαινε στον ανακριτή... αν υπήρχε.

Πάντως με ικανοποίησε το γεγονός ότι γνώριζε την αξία της και προσπάθησε να τη διαφυλάξει από τυχόν αρχαιοκαπήλους, παρ' όλο που με προσέβαλε κάπως με την καχυποψία του.

Στην ίδια έκκλησία παρατήρησα επίσης μια σειρά από παλιές εικόνες που ήταν στο τέμπλο, απ' τις οποίες μία είχε αντικατασταθεί με άλλη σύγχρονη, φιαγμένη στο "Αγ. Όρος, όπως μου είπε το ίδιο πρόσωπο που ανάφερα πιο πάνω.

φαίνεται όταν όμως ανεβαίνουμε ψηλότερα είναι αρκετά πατημένο.

Σε λίγο ο παρήγορος ήχος από νερό που κυλά, μάς μνηνά ότι δεν θα διψάσουμε. Είμαστε στην αρχή ενός μικρού δάσους από δρυές. Μια μικρή στάση για να γεμίσουμε τα παγούρια και προχωρούμε ξανά κερδίζοντας λίγο - λίγο ύψος.

Δεν άργούμενα βγούμε στα διάσελο απ' όπου σε λίγο αντικρύζουμε το ελληνικό φυλάκιο. Πλησιάζουμε, είναι άδειο, χωρίς παράθυρα και πόρτες, μόνο μερικά κρεβάτια σαν αυτά που βλέπουμε στα όρεινά καταφύγια βρίσκονται ακόμη εκεί ξεχαρβαλωμένα απ' το χρόνο

και τους καιρούς που τα δέρνουν.

Πλάι σ' αυτό το φυλάκιο που είναι ένα σύγχρονο καλοφτιαγμένο κτίσμα με μπατένια στέγη, άκουμπά το παλιό εκείνο του 40, όπου δόλοκληρη ήφρουρα έσφάγη απ' τους Ιταλούς οι οποίοι έκαναν κατόπιν την εισβολή τους απ' αυτό ακριβώς το σημείο έντελως ανενόχλητοι. Ψηλότερα σε μια χλοερή ραχούλα ένα πέτρινο είκονοστάσι θυμίζει στους λιγιστούς που φθάνουν μέχρι εδώ, το αίμα που χύθηκε και τα χαμένα παλληκάρια που έφυγαν με το παράπονο και την άπορία αποτυπωμένα στα σθεσμένα τους μάτια.

Είμαστε πιά σε μεθοριακή γραμμή.

Τα σύνορά μας καθορίζονται απ' τα

πουν έφ' όσον δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά.

"Ετσ, καθώς ανεβαίναμε ένα ύψωμα, το παλληκαράκι του 13 για ν' αποφυγή την κόντρα ανάβαση ξεχάστηκε και άρχισε να παίρνει το ύψωμα κυκλωτικά, όποτε έντελως ξαφνικά πέφτει απάνω στο αλβανικό φυλάκιο.

Η βιασύνη με την οποία ο σκοπός άρπαξε το όπλο του και το παλληκαράκι του 13 έσπευσε κοντά στους υπόλοιπους της ομάδας, φανερώνει ότι οι δύο αίφνιδιασθηκαν.

Πάντως ακόμη δεν έχει ξεκαθαριστεί πώς φοβήθηκε περισσότερο. Ο σκοπός δεν μάς άφηνε από τα μάτια του, μπορεί από φόβο μπορεί ίσως και από πε-

Στην κορυφή του Σμόλικα 2636 μ. (Φωτ. Τ. Ριζόπουλου)

νερά της βροχής. Δηλαδή. Απ' την όροσειρά όσα νερά τρέχουν προς την Αλβανία ή περιοχή είναι αλβανική. Όσα νερά τρέχουν προς την Ελλάδα είναι ελληνική.

Όσοι έχουν πάει στο Γράμμο ξέρουν ότι η ελληνική πλευρά είναι ένας κατακόρυφος γκρεμός, ενώ η αλβανική ένα απέραντο όρεινο λειβάδι με χόρτο ένα γόνατο.

Βαδίζαμε άκρη - άκρη στο γκρεμό, προσπαθώντας να είμαστε όσο ήταν δυνατό επί ελληνικού εδάφους.

Πολές φορές όμως αναγκαζόμασταν να παραβιάζουμε το αλβανικό. Οι Αλβανοί το γνωρίζουν αυτό αλλά παραβλέ-

ριέργεια. Γιατί εδώ που τα λέμε δεν είναι και τόσο συνηθισμένο φαινόμενο για αυτούς εκεί πάνω, να βλέπουν στα 2500 μέτρα ύψος, τρεις άνδρες και δύο γυναίκες κατακόκκινες απ' τον ήλιο, με τα πολύχρωμα ρούχα και τα κοντά πανταλονάκια, ν' αγωνίζονται με χέρια και πόδια, προσπαθώντας ν' ανέβουν εκείνο τό... καρούμπαλο πριν απ' την κορυφή, ή οποία μετά μάς φάνηκε παιγνίδι σε σύγκριση.

Μια τελευταία προσπάθεια και νάμαστε στο σημείο της γεωγραφικής υπηρσίας. Δίπλα ακριβώς, ένας σιδηρένιος σταυρός, απ' το παρακείμενο μισογκρεμισμένο έκκλησάκι, προφανώς.

Πολυάριθμα μεταλλικά κασσάκια από πυρομαχικά σκουριασμένα από τη ροχή και τη πολυκαιρία είναι σκορπισμένα ολόγυρα και σε μεγάλη απόσταση. Ένα από αυτά είχε πολύ ξευπνα μεασκουασθεί σε ψησταριά από κανένα καλοφαγά ίσως.

Στην κορυφή μείναμε άρκετη ώρα. Ή σχετικά καλή ορατότητα μάς επέτρεψε να δούμε ως πέρα την αλβανική πεδιάδα.

Η καμώπολη Έρσέκα και διάφορα άλλα χωριά φαίνονταν καθαρά καθώς έπίσης και η άσπρη κορδέλλα του Άβου που χάνονταν στο βάθος πίσω από το βουνό Τρεμπεσίνα.

Μετά από ένα ύπνικο και τις απαραίτητες φωτογραφίες, αποδεικτικά στοιχεία του κατορθώματός μας πήραμε το δρόμο της επιστροφής, γυρίζοντας τώρα από την αντίθετη πλευρά. Κάναμε δηλαδή ένα ήμικύκλιο. Το ενδιαφέρον είναι ακόμη ζωηρό γιατί κάπου στο βάθος φαίνεται, ή μάλλον ξέρουμε ότι υπάρχει ή μεγάλη στάνη Πιτούλη.

(Συνέχεια από τη σελίδα 6)

Ζι της πορεύτηκε στα βουνά άπειρες φορές και μαζί της συναντήθηκε στις έκδρομικές διαδρομές σε κάθε γωνιά της πατρίδας μας.

Συγχαίρει ιδιαίτερα το σημερινό Δ.Σ. που με την πλούσια έκδρομική — ορειβατική και έκπολιτιστική του δράση συνεχίζει τον φυσιολατρικό του δρόμο και συμβάλει κατά τρόπο αποφασιστικό και θετικό στην ανάπτυξη του φυσιολατρικού μας κινήματος.

Εύχεται ακόμα νέες επιτυχίες, συνεχή άνοδο και με την συνεργασία όλων των σωματείων άνοδο του φυσιολατρικού κινήματος

Το Δ.Σ. της Ε.Ο.Φ.

Ο Παύλος αισθάνεται την ανάγκη να δρέξη όπως λέει τό... λούκι του με λίγο γαλατάκι.

Χρειάστηκε όμως να κρύψει την όρεξή του για μια άλλη φορά.

Κατεβαίνοντας χαμηλότερα συναντήσαμε το ποτάμι όπου σταματήσαμε για μπάνιο και μπουγάδα.

Επιστρέψαμε στο χωριό πλημμένοι και φρεσκαρισμένοι. Έδώ μάς περίμενε μια πολύ νόστιμη... κατεψυγμένη κόττα φτιαγμένη πιλάφι, ειδική παραγγελία και συνταγή Τάση Ριζόπουλου και έκτελεση ενός άλλου άρσενικού του οποίου το όνομα μου διαφεύγει.

Επειδή είχαμε πείνα λύκων, κάναμε την προσευχή μας γράψαμε τη... διαθήκη μας και μετά είπαμε άς φάμε και... όποιος ζήσει.

Όλη αυτή η ιστορία που σάς περιέγραψα στοίχισε... 11½ ώρες πορεία.

M. K.

(Η συνέχεια στο προσεχές τεύχος)

ΠΟΙΟΙ ΚΑΙΝΕ ΤΑ ΔΑΣΗ ΜΑΣ;

Η καταστροφή του δασικού πλούτου, ζωτικό πρόβλημα για τον ελληνικό χώρο

ΙΩΤΗΡΗ ΘΕΟΦΑΝΗ

Το φετεινό καλοκαίρι ή καταστροφή σημάδεψε βαθιά τον ελληνικό δασικό πλούτο. 350.000 στρέμματα δασικής και καλλιέργησιμης έκτασης παραδόθηκαν στις φλόγες. Άξιοζήλευτοι έθνικοί δρυμοί (Παρνασσός, νοτιοδυτική πλευρά Ταύγету κ.λ.π.) καταστράφηκαν, μαζί με την πανίδα που ζούσε εκεί. Η αγροτική οικονομία πολλών περιοχών (περίπτωση Β Εύβοιας, Ήλείας, Ίκαρίας κ.λ.π.) καταστράφηκε ολοκληρωτικά.

Είναι γεγονός, ότι τα μεταπολεμικά χρόνια το ελληνικό δάσος πλήγηκε επανειλημμένα από τη φωτιά. Και ή καταστροφή αυτή δεν ήταν τυχαία και περιστασιακή, αλλά συστηματική και πρωτοφανής στην ιστορική πορεία ενός κράτους. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε το ποσοστό της δασοκαλυμμένης γής μετά τη δημιουργία του ελληνικού κράτους ανέρχόταν στο 45% της συνολικής έκτασης.

Το 1964, σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Δασών, ανέρχόταν μόλις στο 19,6% Πέρα όμως από αυτές τις διαπιστώσεις, ή φετεινή έξαρση των πυρκαγιών ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Είναι φυσικό λοιπόν, κάθε λογικός άνθρωπος βλέποντας την καταστροφή να προβάλει τα άμελιστα έρωτήματα :

α) Ποιοι καταστρέφουν συστηματικά το ελληνικό πράσινο και γιατί ;

β) Ποια μέτρα πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών πάρθηκαν από το έπίσημο ελληνικό κράτος και τί μέτρα πρέπει πραγματικά να παρθούν;

γ) Μπορούν, πώς και σε ποιο βαθμό, οι ύπόλοιποι υπεύθυνοι φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, φυσιολατρικά σωματεία,

φιλοδασικές εταιρείες) να βοηθήσουν στη μάχη ενάντια στις φωτιές ;

Στα έρωτήματα αυτά το σημείωμα τουτο έπιχειρεί να απαντήσει.

Διαβάζοντας μια έπίσημη έκθεση της Διεύθυνσης Δασών με τίτλο : «Αίτια πυρκαγιών λεκανοπεδίου Άττικής των έτων 1965—1974» βλέπουμε να αναφέρονται σαν αίτια τα παρακάτω : «άπορριψη σιγαρέττων, καύση καλαμιάς άγρών, καύση άπορριμάτων, βολαί πυροβολικού, άναμμα πυράς για παρασκευή έδεσμάτων, άμέλεια κυνηγών κ.λ.π.».

Η συντριπτική όμως φετεινή καταστροφή του ελληνικού δάσους μάς δείχνει, πόσο μακριά από την πραγματικότητα βρίσκεται το άρμόδιο κρατικό όργανο προστάσεως των δασών. Είναι το λιγότερο άστείο να πισεύει κανείς πώς ή σημαντική πτώση του ποσοστού δασοκαλλιεργημένης γής της χώρας όφείλεται κύρια στο πέταγμα ενός τσιγάρου ή στο κάψιμο ξερών χόρτων ή άκόμα σε «βολές πυροβολικού» !

Τέτοια έκταση καταστροφών μόνο με βάση καλά όργανομένο και έκτελεσμένο σχέδιο μπορεί να προκληθεί.

Άλλά σε τί άποσκοπούσε ένα τέτοιο σχέδιο συνδυασμένης καταστροφής δασών ;

Είναι γεγονός άποδειγμένο ότι την τελευταία είκοσέτιά σημαντικό ποσοστό δασικών εκτάσεων κάηκε, με σκοπό την ιδιοποίησή του και την μετατροπή σε οίκοπεδικές εκτάσεις. Άδίστακτοι δηλαδή οίκοπεδοφάγοι έκαψαν άρκετά δάση, που στη συνέχεια δεν κηρύχθηκαν άναδασωτέα, και έδώ υπάρχει ευθύνη των κρατικών φορέων, με άποτέλεσμα

να τὰ οίκοπεδοποιήσουν καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν.

Ἀλλὰ ἡ φετεινὴ μαζικὴ καταστροφή ἐθνικῶν δρυμῶν (ὅπως καὶ ἡ περυσινὴ καταστροφὴ δασῶν στὴν Ἡλεία) δὲν δικαιολογεῖται σὰν «ἐκ προθέσεως» ἐμπρησμός οίκοπεδοφάτων.

Καταστράφηκαν δασικὲς ἐκτάσεις ποὺ δὲν ἔχουν οίκοπεδικὴ ἀξία, «κτυπήθηκαν» εὐφωρὲς καλλιεργήσιμες περιοχὲς ποὺ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ οίκοπεδοποιηθοῦν (Λίμνη Εὐβοίας κ.λ.π.).

Χαρακτηριστικὸ ὅσο καὶ ἀδιάψευστο πορῶδειγμα ἀποτελεῖ ἡ καταστροφὴ τοῦ Παρνασσοῦ ποῦ, σύμφωνα μὲ μαρτυρίες ξένων φυσιολατρῶν ποὺ τὸν εἶχαν ἐπισκεφθεῖ, ἀποτελοῦσε μοναδικὸ γιὰ τὴν ὁμορφιά του ἐθνικὸ δρυμό. Κάηκαν τὰ 2)3 τοῦ ἀπὸ θανάτου αὐτοῦ δάσους καὶ μαζι (1500!) ἐλάφια ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ.

Ἡ φωτιά ἀνάφτηκε στὴν ἀπρόσιτη κορυφογραμμὴ, μιὰ περιοχὴ ποὺ μῆτε σιγῶς πετιέται, μῆτε σπινθήρας γεωργικῆς μηχανῆς. Ἡ φωτιά ὅπως καὶ πολλὲς ἄλλες, ἦταν ἔργο ὀργανομένης σπείρας ἐγκληματιῶν, ποὺ τὸ νοσηρὸ μυαλό τους ἔχει βάλει σὰ στόχο τὴν καταστροφὴ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους.

Ἡ μόνη ἐξήγηση ποὺ μπορεῖ νὰ δοθεῖ γιὰ τὶς πράξεις τους εἶναι ὅτι κινεῖται ἀπὸ σκοτεινὰ καὶ ταπεινὰ πολιτικὰ κίνητρα. Μιὰ τέτοια ἐξήγηση δὲν ἀποκλείστηκε οὔτε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση, ποὺ τὴν θεώρησε σὰν πιθανή.

Τὴν ἀποψη ὅτι οἱ μεγάλες πυρκαγιὲς εἶναι σχεδιασμένες στηρίζει καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐκδηλώθηκαν τὴν ἴδια ὥρα, μὲ πολλὲς ἐστίες καὶ σὲ μέρη ποὺ δὲν εἶναι πυροπαθῆ (πυρκαγιὲς Δευτέρας 22)8) 1977). Ἀκόμη ἐκδηλώθηκαν πυρκαγιὲς σὲ σημεία, ποὺ ἄλλες φωτιὲς εἶχαν σταματήσει τὰ προηγούμενα χρόνια (Χαλκιδικὴ, Ἡλεία).

Ἡ δασικὴ πολιτικὴ, ποὺ οἱ διαφορὲς κυβερνήσεις ἐφάρμοσαν μέχρι σήμερα, στάθηκε ὄχι μονάχα ἀνεπαρκής, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμια. Ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ προχειρότητα τῶν μέτρων προστασίας τῶν δασῶν ποὺ πάρθηκαν, μᾶς κάνει νὰ πιστεύουμε ὅτι ἡ δασικὴ πολιτικὴ ποὺ

κολοιθεῖται εἶναι ἐκείνη ποὺ καίει τὰ δάση μας.

Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν πυρκαγιῶν γίνεται περιστάσια καὶ ὄχι ἐπιστημονικά. Εἶναι συνηθισμένο πλὴν φαινόμενο νὰ βλέπουμε στὶς φωτογραφίες στρατιῶτες καὶ πολῖτες νὰ ἀγωνίζονται ἀπεγνωσμένα νὰ φτιάξουν κάποια ἀντιπυρρικτὴ ζώνη, ἐνῶ γύρω τους ἡ φωτιά μαίνεται.

Πρέπει λοιπὸν νὰ καοῦν τὰ δάση μας γιὰ νὰ σκεφτοῦμε, τί νὰ κάνουμε; Γνωρίζει ἡ κυβέρνησις ὅτι ἂν ὁ ρυθμὸς τῶν πυρκαγιῶν μείνι ἀμείωτος μέχρι τὸ ἔτος 2000, δὲν θὰ βρίσκουμε δένδρο στὸ ἐλληνικὸ χῶρο;

Ἡ ὑλικοτεχνικὴ ὑποδομὴ καὶ τὸ ἔμψυχο ὑλικό, ποὺ τὸ κράτος διαθέτει γιὰ τὴν πρόληψη καὶ τὴν καταστολὴ τῶν πυρκαγιῶν, δὲν ἀντέχει σὲ καμμιά σύγκριση. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμιά συγκεκριμένη ἐπιστημονικὴ μελέτῃ ἀντιμετώπισης τοῦ κινδύνου. Τὸ «πρόγραμμα Ἀντιπυρρικτῆς Προστασίας Δασῶν τοῦ Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς», ἡ μοναδικὴ ἐπιστημονικὴ μελέτῃ, ποὺ ἡ ἐφαρμογὴ της κοστίζει 85.000.000 δρχαμὲς, ἀπορρίφτηκε ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι, κατὰ μέσο ὄρο, κάθε χρόνο καίγονται στὴν Ἀττικὴ δάση ἀξίας 300.000.000 δρχαμῶν. Ἡ κυβέρνησις πέρυσι μὲ τυμπανοκρουσίες ἀνάγγειλε μεγάλο πρόγραμμα ἀναδάσωσης μὲ σημαντικὸ προϋπολογισμό, τὴ στιγμὴ ποὺ δίνει ψίχουλα γιὰ τὴν προστασία τῶν δασῶν. Ἀφήνουμε δηλαδὴ νὰ καοῦν παρθένα, αἰωνόβια δάση καὶ φυτεύουμε δενδράκια!!! Προχωρώντας σὲ εἰδικὲς παρατηρήσεις πάνω στὴν κρατικὴ πολιτικὴ γιὰ τὸ δάσος οἱ διαπιστώσεις εἶναι περισσότερο ἀπαθαρρυντικές. Τὸ δασικὸ Κτηματολόγιο δὲν συντάχθηκε ἀκόμα, ἂν καὶ ἀπόφασις γιὰ τὴν σύνταξή του πάρθηκε τὸ 1975. Τὸ δασικὸ προσωπικὸ εἶναι ἀνεπαρκές. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι γιὰ τὴν φύλαξη τῶν 95.000.000 στρεμμάτων ἐλληνικοῦ δάσους ἀπαιτοῦνται : 1.000 δασολόγοι, 3.000 δασονόμοι καὶ 4.500 δασοφύλακες. Ἀντὶ αὐτῶν διαθέτουμε ἴ

500 δασολόγους, 750 δασονόμους, 660 δασοφύλακες.

Ἀκόμα, ὁ τέχνικὸς ἐξοπλισμός ἐλάχιστος ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες ποὺ ἀντιμετωπίζει. Εἶναι τέτοια ἡ ἔλλειψη ὑλικῆς ὑποδομῆς, ὥστε ἡ Ἑλλάδα αὐτὴ τὴ στιγμὴ νὰ διαθέτει ὀκτῶ σταθμοὺς Προσδιορισμοῦ Πυρκαγιῶν, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ διαθέτει διακόσιους πενήντα. Ἄλλωστε καὶ οἱ σταθμοὶ ποὺ λειτουργοῦν ἔχουν πλημμελεῖ ὀργάνωση.

Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε τὸν σταθμὸ τῆς Πάρνηθας, ποὺ χάρις στὴν καλὴ λειτουργία του δὲν μπόρεσε νὰ βοηθήσει σημαντικὰ στὶς δύο πυρκαγιὲς ποὺ ξέσπασαν στὴ Βαρυμπόπη.

Ἡ κυβέρνησις, γιὰ νὰ περιορίσει τὸν ὀλοένα αὐξανόμενο ἀριθμὸ ἐμπρησμών, ἔφερε στὴ Βουλὴ νομοσχέδιο ποὺ ψηφίσθηκε καὶ ποὺ ὀρίζει βαρεῖς πεινὲς καθεστῆς γιὰ τοὺς ἀπὸ πρόθεση ἐμπρηστὲς καὶ αὐστηρὲς ποινὲς μέχρι πέντε χρόνια χωρὶς ἔξαγορά καὶ ἀναστολὴ γιὰ τοὺς ἀπὸ ἀμέλεια ἐμπρηστὲς. Τὸ μέτρο ἀρχικὰ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ σὰ θετικὸ βήμα, ἀφοῦ τιμωρεῖ αὐστηρὰ τοὺς δολοφόνους τῆς ἐλληνικῆς φύσης. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ παρατηρήσουμε ὅτι τὸ μέτρο δὲν ἔχει οὐσιαστικὴ σημασία ὅταν δὲν συνδυάζεται μὲ μιὰ γενικότερη πολιτικὴ προστασίας τῶν δασῶν.

Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν καταστροφὴ τῶν δασῶν μας — ποὺ εἶναι ἀνεπαρόρθωτη — χρειάζονται ἄμεσα καὶ δραστικὰ μέσα ὅπως :

α) Ἐπεξεργασία ἐνὸς συγκεκριμένου προγράμματος ἀντιπυρρικτῆς προστασίας.

β) Ἀμεση σύνταξη τοῦ δημόσιου Κτηματολογίου μὲ συμμετοχὴ ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων (Δημόσιο - Δασολόγοι - Δήμοι - Κοινότητες).

γ) Δημιουργία μόνιμων ἀντιπυρρικτῶν ζωνῶν καὶ κέντρων ἄμεσης ἀντιμετώπισης πυρκαγιῶν. Ἐφοδιασμός τῶν τελευταίων μὲ πλατὺ δίκτυο ραδιοεπικοινωνίας σὲ καθορισμένες συχνότητες.

δ) Ἐπένδυση τῶν δασοπροσθεστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν προστασίας τῶν δασῶν μὲ κατάλληλο καὶ ἀπαραίτητο προσωπικὸ.

ε) Ἀγορὰ τοῦ ἀπαραίτητου ὑλικοῦ (πυροσβεστικὰ ἀεροπλάνο - αὐτοκίνητα «OYNIMOS» - προωθητήρες κ.λ.π.).

Κάτι τέτοιο ὅμως ἀπαιτεῖ πιστώσεις καὶ θαρραλέα δασικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς κυβέρνησης. Πρέπει τὰ κρατικὰ ὄργανα νὰ ἀντιληφθοῦν καὶ τὸ μέγεθος τῶν δικῶν τους εὐθυνῶν. Καὶ ὄχι νὰ προσπαθοῦν νὰ διασκεδάσουν τοὺς δικαιολογημένους φόβους τῶν ἐνδιαφερομένων. Πρόσφατα μάλιστα ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς Γεωργίας κ. Μποῦτος χαρακτηρίσε τοὺς φόβους ὑπερβολικοὺς καὶ ἀνέφερε ὅτι ἡ καταστροφὴ τῶν δασῶν εἶναι συνηθισμένο φαινόμενο γιὰ τὶς Εὐρωπαϊκὲς χώρες. Ἐπειδὴ λοιπὸν καίγονται τὰ δάση τῶν ἄλλων, σύμφωνα μὲ τὴ λογικὴ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, καλὸ εἶναι νὰ καοῦν καὶ τὰ δικά μας.

Ἡ δραστηριότητα τῶν ἄλλων ὑπεύθυνων φορέων (τοπικὴ αὐτοδιοίκηση, φυσιολ. σύλλογοι κ. λ. π.) εἶναι φυσικὸ νὰ εἶναι περιορισμένη, μιὰ καὶ προσκρούει στὴν ἔλλειψη σημαντικῶν οἰκονομικῶν μέσων. Ἡ δικαιολογία ὅμως αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὶς εὐθύνες, ποὺ καὶ αὐτοὶ ἔχουν. Ἀφοῦ ἡ κυβέρνησις δὲν παίρνει δραστικὰ μέτρα, ἡ αὐτοδιοίκηση θὰ πρέπει νὰ ξεκινήσῃ ἐκστρατεία διαφώτισης τοῦ κοινοῦ γιὰ τὴν πραγματικὴ ζημιὰ τῆς φωτιάς. Ἀκόμη μπορεῖ νὰ διαθέσει ὀρισμένα ποσὰ ἀπὸ τὸν προϋπολογισμό της γιὰ τὴν ἐκτέλεση ἔργων πρόληψης πυρκαγιῶν σὰ δάση ποὺ ἀνήκουν στὴν περιοχὴ της.

Ἡ καμπάνια διαφώτισης τοῦ κοινοῦ μπορεῖ νὰ ξεκινήσῃ καὶ ἀπὸ τὰ φυσιολατρικὰ σωματεία. Παράλληλα, μὲ τὴν πρωταθουλία τῶν σωματείων αὐτῶν, μποροῦν νὰ συσταθοῦν ἐπιτροπὲς ἐργασίας ἀπὸ δασολόγους γιὰ τὴν μελέτῃ τῶν εἰδικότερων μέτρων ἀντιμετώπισης τῆς φωτιάς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης δὲν εἶδαν μὲ προσοχὴ τὸ πρόβλημα καὶ δὲν πρότειναν οὐσιαστικὰ μέτρα γιὰ τὴν πρόληψη τῶν καταστροφῶν. Ἡ εὐθύνη βαρύνει καὶ αὐτά.

(Συνέχεια στὴ σελίδα 23)

Στις 28 Αυγούστου έγιναν στο Συρράκο της Ήπειρου με κάθε επισημότητα τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντος του βουκολικού ποιητή Κώστα Κρυστάλλη. Η «Έρανική Έπιτροπή ανεγέρσεως ανδριάντος Κώστα Κρυστάλλη», που έχει συσταθή εδώ και δώδεκα χρόνια και την οποίαν αποτελούν οι κ. κ. Κ. Ματάλας στρατηγός έ. ά. Πρόεδρος, Έμ. Βιτσαξάκης στρατηγός έ. ά., Ι. Τρικαλλινός καθηγητής Πανεπιστημίου, Κα Ζαναντρίς συγγραφέας - ποιήτρια, Ν. Άνδρουτσός Πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. ά., ανέλαβε την όλη οργάνωση της τελετής.

Έτσι την Κυριακή 28 Αυγούστου έγιναν τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντος στο προαύλιο του πατρικού τριώροφου σπιτιού του ποιητή.

Στην αρχή της τελετής ἐψάλη τρισάγιο και κατόπιν ο πρόεδρος της Έρ. Έπιτρ. στρατηγός Ματάλας απέκάλυψε τον ανδριάντα αφού προηγουμένως μίλησε για το έργο τη δράση και την εθνική προσφορά του Κώστα Κρυστάλλη.

Ακολούθως μίλησαν ο πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. Ν. Άνδρουτσός ο άνειπός του ποιητή κ. Άνδρ. Β. Κρυστάλλης. Έν συνεχεία ή Κα Ζαναντρίς απήγγειλε τον «Σταυραετό». Κατέθεσαν στέφανα ή 8η Μεραρχία Ήπειρου διά του στρατηγού κ. Παπαδοπούλου, ή Έρανική Έπιτροπή, ή Ο.Ε.Σ.Ε., ο «Κρυστάλλης», ο «ΠΑΝ» Άθηνών, ο άνειπός του ποιητή και ή Πανελλήνια Ένωση Διανοουμένων.

Τόν χάλκινον ανδριάντα ἐφιλοτέχνησε ή γλύπτρια κ. Λουκία Γεωργαντή και έχει ύψος 2.30 μέτρα.

Στην φωτογραφία μέλη του «Κρυστάλλη» μπροστά στον ανδριάντα.

ΑΠΟΨΕΙΣ — ΣΧΟΛΙΑ — ΓΝΩΜΕΣ

40 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ Ε. Π. Α.

Στο τεύχος του 'Ιουλίου - Αυγούστου της «ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗΣ» διαβάσαμε σχόλιο με συγχαρητήρια και εύχές για τα 40 χρόνια του Συνδέσμου μας και για τη συμπλήρωση 40 χρόνων από τότε που ιδρύθηκε ή ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ, που πήρε την μετονομασία του 'Οδοπορικού Συνδέσμου.

Έκφράζουμε τις εύχαριστίες μας στην «ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ» για τα συγχαρητήρια, τις εύχές και τα επαινετικά λόγια που έγραψε για τον «Κρυστάλλη». Κι' έμεις με τη σειρά μας χαιρετίζουμε με αδελφικά φυσιολατρικά αίσθήματα τα 40 χρόνια της Ε. Π. Α. και μαζί με τις εγκάρδιες εύχές μας εκφράζουμε τα συγχαρητήριά μας για το μεγάλο έργο που δημιούργησε στο διάστημα των 40 χρόνων για την ανάπτυξη του Έσωτερικού τουρισμού στην Ελλάδα.

Η δημιουργική προσφορά της «Έλληνικής Περιηγητικής Λέσχης» στα 40 χρόνια, κατά γενική αναγνώριση είναι τεράστια. Με τις τέλεια οργανωμένες εκδρομές της, τις όμιλίες, τις εκδόσεις και τις διάφορες εκδηλώσεις της έφτασε να είναι ένας μεγάλος Τουριστικός Όργανισμός της χώρας μας.

Της εύχόμεθα να συνεχίση για πολλά —πολλά χρόνια το θαυμάσιο έργο της για το καλό του Έλληνικού Τουρισμού.

Η ΔΕΞΙΩΣΗ ΤΟΥ «ΠΑΝΟΣ»

Στα πλαίσια των γιορταστικών εκδηλώσεων των 50 χρόνων του, ο Φυσιολαστικός Σύνδεσμος «ΠΑΝ» έδεξιώθη την Κυριακή 4 Σεπτεμβρίου στο ώραίο του κτήμα, στο Μάτι, τους αντιπροσώπους των εκδρομικών σωματείων. Κατά τη διάρκεια του γεύματος όλοι οι εκπρόσωποι των σωματείων συνεχάρηκαν τον «ΠΑΝΑ» για την πλούσια πεντηκονταετή δράση του και του εύχθηκαν να

γιορτάση πολλές πάρα πολλές δεκαετίες,

Μετά το γεύμα επηκολούθησαν λαϊκοί χοροί και τραγούδια με λαϊκά όργανα. Η ώραία γιορτή έκλεισε με προβολή κινηματογραφικής ταινίας από όρειβατικές και τουριστικές εκδρομές του «Πανός» και επιστρέψαμε όλοι το βράδυ με τις καλύτερες εντυπώσεις από την θαυμάσια αυτή εκδήλωση.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ Σ.Ε.Ο.
ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Η όρειβατική γιορτή, για τα 20 χρόνια από την ίδρυσή του, που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Έλλήνων Όρειβατών Θεσσαλονίκης στο καταφύγιό του στον Όλυμπο στις 14 - 16 Αυγούστου, έσημείωσε εξαιρετική επιτυχία.

150 και πλέον όρειβάτες όλων σχεδόν των σωματείων της Ο.Ε.Σ.Ε. έλαβαν μέρος στην ώραία αυτή συγκέντρωση και έπραγματοποίησαν αναβάσεις στις κορυφές Μύτικας, Στεφάνι, Πρ. Ήλίας κ. ά.

Όλοι οι αντιπρόσωποι των εκδρομικών σωματείων συνεχάρηκαν τον Σ.Ε.Ο. και του εύχθηκαν συνέχιση της πλούσιας όρειβατικής του δράσης.

Στην γιορτή αυτή έλαβε μέρος ολιγομελής όρειβατική ομάδα του Συνδέσμου μας ή οποία μεταβίβασε προς τον Σ.Ε.Ο. τα συγχαρητήριά και τις εύχές του Δ. Σ. του «Κρυστάλλη».

ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλούμε τα μέλη του «Κρυστάλλη», εκείνα που όφειλουν συνδρομές, όπως τακτοποιηθούν ταμειακάς.

Ο Ταμίας του Συνδέσμου κ. Χρ. Άργαλιάς βρίσκεται κάθε μέρα στα Γραφεία μας 11.30—2 π. μ. και 7—9.30 μ. μ. και με εύχαρίστηση δέχεται να του τηλεφωνήσετε για να σας επισκεφθεί.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γ Α Μ Ο Ι

Στο έκλεκτο μέλος του «Κρυστάλλη» κ. Άννα Κ. Κάχρη, απευθύνουμε εγκάρδια συγχαρητήρια για τους γάμους της κόρης της Καίτης μετά του κ. Δημητρίου Σπαρτινού, που έγιναν στις 28 'Ιουλίου στον 'Ιερό Ναό Κρύπτη 'Αγίας Φλοθής και τους εύχόμαστε να ζήσουν εύτυχισμένα.

Ο αγαπητός μας Νίκος Σταθόπουλος, παντρεύτηκε στις 3 'Ιουνίου την έκλεκτή της καρδιάς του Δ)δα Εύγενεία Μπατέ. Τους εύχόμεθα βίον εύτυχισμένο και χαρούμενο.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Μέλη του «Κρυστάλλη» βάπτισαν τα χαριτωμένα τέκνα τους στην 'Ιερά Μονή 'Αγάθωνος 'Υπάτης, την Κυριακή 26 'Ιουνίου.

Ο κ. και ή κ. Εύαγγ. Ρουκάκη βάπτισαν το αγοράκι τους και το έδωσαν το όνομα Νικόλαος. 'Ανάδοχος ήταν το μέλος του 'Υσυνδέσμου μας Δίς Μαίρη 'Αντ. 'Ανύπα.

Ο κ. και ή κ. Τωμαδάκη βάπτισαν το αγοράκι τους και το έδωσαν το όνομα 'Εμμανουήλ.

Στις 6 'Ιουλίου στον 'Ιερό Ναό Ζωόχου Πηγής (Παλατάκι) ο 'Αν)δρος του Συνδέσμου μας κ. Χαρ. Προδρομίδης βάπτισε τη χαριτωμένη κορούλα των μελών μας Στράτου και Καίτης Δα- νηλίδου και το έδωσε το όνομα Σοφία.

Στα τρία εύτυχισμένα ζευγάρια και στους 'Αναδόχους εύχόμαστε να τους ζήσουν.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Ο αγαπητός μας Γιώργος Πέππα, στις 15 Αύγουστου έτέλεσε τους άρραβώνες του μετά της Δ)δος Δέσποινας Καρούση. Μαζί με τα συγχαρητήριά μας τους εύχόμαστε καλά στέφανα.

Στην αγαπημένης μας 'Αφροδίτη Λεοντή που ήρραβωνίσθη με τον έξαιρετον νέον κ. Δημήτρη Πράνταλον, απευθύνουμε τις εγκάρδιες εύχές μας για μια γρήγορη ολοκλήρωση της εύτυχίας τους.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΤΣΕΩΣ

Καλούνται τα μέλη του Συνδέσμου Φυσιολατρών 'Ορειβατών Πειραιώς «Κρυστάλλη» εις ετήσιαν Γενικήν Συνέλευσιν την 12ην 'Οκτωβρίου 1977 ημέραν Τετάρτην και ώραν 8 μ. μ. και εν περιπτώσει μη άπαρτίας την Τετάρτην 19 'Οκτωβρίου 1977 και ώραν 8, εις τα Γραφεία του Συνδέσμου Κουντουριώτου 145. Γ

Θ Ε Μ Α Τ Α

Ταμιακός 'Απολογισμός 1976—1977

'Εκθεσις 'Εξελεγκτικής 'Επιτροπής

Προϋπολογισμός 1977—1978.

'Εν Πειραιεί τη 1η 'Οκτωβρίου 1977

Ο Πρόεδρος
ΝΙΚ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ

Ο Γεν. Γραμματέας
ΔΗΜ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΑ ΜΑΣ

Πέμπτη 3 Νοεμβρίου ώρα 8.45' μ. μ.

'Ομιλία του Προέδρου της Πανελληνίου Ένώσεως Έπιστημόνων Λογιοτεχνών κ. Γ. Χατζηναστασίου με θέμα : Η ΚΥΠΡΟΣ ΜΑΣ.

Πέμπτη 10 Νοεμβρίου ώρα 8.30' μ. μ.

1) Προβολή έγχρωμης κινηματογραφικής ταινίας από την έορταστική έκδρομή μας της 40ετίας στη Μονή Ευαγγελιστρίας Σγουρών. 2) Προβολή έγχρωμων διαφανιών (Σλάιτς) από την ορειβατική έκδρομή μας στα 'Ηπειρωτικά Βουνά.

Πέμπτη 17 Νοεμβρίου ώρα 8.45' μ. μ.

ΡΕΣΙΤΑΛ ΚΙΘΑΡΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΓΓΕΛΗ

με έργα : 1) 'Αστούριας του 'Αλμπένιθ, 2) Πρελούντιο Νο 1 του Βίλα Λόμπος, 3) Πρελούντιο Νο 4 του Βίλα Λόμπος, 4) Σπουδή Νο 1 του Βίλα Λόμπος, 5) Κόκκινος Πύργος του 'Αλμπένιθ, 6) Καντσονέττα του Μέντελσον.

Πέμπτη 24 Νοεμβρίου ώρα 9 μ. μ.

Χορευτικό Βερμούτ, προσφορά της ποτοποιίας του μέλους του «Κρυστάλλη» κ. Σταύρου Κιουρτζή.

Μέλη και φίλοι του «Κρυστάλλη» Κάθε Πέμπτη βράδυ σ'ας περιμένουμε στα εύρωχα έντευκτήριά μας να περάσουμε μια ώρα εύχάριστη.

ΠΟΙΟΙ ΚΑΙΝΕ ΤΑ ΔΑΣΗ;

(Συνέχεια από τη σελίδα 19)

Είναι αναγκαίο να καταλάβουμε ότι, αφού η κρατική μηχανή άδρανεϊ μπροστά στον κίνδυνο, βίλοι είμαστε ύποχρεωμένοι, μέσα από τους υπεύθυνους φορείς που μετέχουμε, να αγωνιστούμε για την

πρόληψη και την καταστολή της φωτιάς. Οί δολοφόνοι του ελληνικού δάσους δεν επιτρέπεται να ολοκληρώσουν τα σχέδιά τους. Χρέος μας να τους έμποδίσουμε.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ

Σεπτέμβριος 1977.

Οι αναχωρήσεις των εκδρομών μας γίνονται από τον Πειραιά προ των Έντευκτιρίων του Συνδέσμου Γεωργίου Α' και Κουντουριώτου. Από την Αθήνα προ του ξενοδοχείου «Κίνγκ-Μίνως» Πειραιώς 1 (Όμόνοια).

Οι μετέχοντες των εκδρομών οφείλουν να βρίσκονται στην άφετηρα τουλάχιστον δέκα λεπτά πριν από την καθορισμένη ώρα αναχώρησης.

Για τους νέους μέχρι 20 ετών το εισιτήριο μειωμένο κατά 20%.

Τηλέφωνο Άφετηρίας εξ Αθηνών: Ξενοδοχ. Κίνγκ-Μίνως 52.31.111 (Ρεσεψιόν)

Τηλέφωνο Άφετηρίας εκ Πειραιώς: 41.72.202. Περίπτερον κ. Γ. Έλευθερίου

Παιδιά μέχρι 10 ετών δεν πληρώνουν εισιτήριο εξ' όσον δεν καταλαμβάνουν θέσι. Από 10 ετών και άνω καταλαμβάνουν υποχρεωτικώς θέσιν και πληρώνουν εισιτήριο μειωμένο κατά 20%.

Η δήλωση θέσεως στην εκδρομή γίνεται με απαραίτητη προκαταβολή.

Η προκαταβολή δεν επιστρέφεται σε περίπτωση άκυρώσεως της θέσεως.

Κυριακή 9/10/77

Έκδρομή 2212

ΛΕΒΑΔΕΙΑ - ΧΑΙΡΩΝΕΙΑ - ΒΕΛΙΤΣΑ (Άνω Τιθορέα)

Άναχώρηση 8 π. μ. από τα Γραφεία μας για Λεβάδεια (στάση 30') — Χαιρώνεια (στάση με σχετική όμιλία) — Άνω Τιθορέα (Βελίτσα). Παραμονή όλη την ημέρα στο όμορφο χωριό. Όσοι θέλουν μπορούν να επισκεφθούν το σπήλαιο Όδ. Ανδρούτσου. Άναχώρηση το απόγευμα για την επιστροφή με ενδιάμεση στάση.

Πιθανά έξοδα δρχ. 160.

Άρχηγός δ κ. Χρ. Μάνδρος

Σαββατοκύριακο 15 - 16/10/77

Έκδρομή 2213

ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ (Όρειστική)

Έορταστική 40 χρόνων της Όρειστικής μας ομάδας

Άναχώρηση στις 3 π. μ. του Σαββάτου από τα Γραφεία μας για Λεβάδεια — Έλευθεροχώρι. Άπ' εκεί πεζή στο καταφύγιο του Ο.Φ.Τ. (πορ. 2 ώρες). Διανυκτέρευση.

ΚΤΡΙΑΚΗ 16. Πολύ πρωί ανάβαση στην κορυφή Γκιόζα (ύψ. 1399 μ.) κατάβαση στο καταφύγιο όπου σε κοινό γεύμα με όβελια (και εάν ο καιρός δεν επιτρέπει με φασολάδα) θα γιορτάσουμε τα 40 χρόνια της ορειστικής μας ομάδας. Το απόγευμα αναχώρηση για την επιστροφή.

Συμμετοχή για τους ορειβάτες δρχ. 140 Άτομα 30.

Άρχηγός ή κ. Μαρία - Καίτη Τσόλα.

Κυριακή 16/10/77

ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ

Έκδρομή 2214

Άναχώρηση στις 7.30 π. μ. για Λεβάδεια — Έλευθεροχώρι. Άπ' εκεί πεζή στο καταφύγιο (πορ. 2 ώρες) Παραμονή όλη την ημέρα στο όμορφο βουνό, να γιορτάσουμε τα 40 χρόνια με τους ορειβάτες μας. Το απόγευμα αναχώρηση για την επιστροφή. Άτομα 30.

Έξοδα δρχ. 190

Άρχηγός δ κ. Δημ. Βλασσόπουλος

Κυριακή 23/10/77

ΧΑΛΚΙΔΑ - ΚΑΜΑΡΙΤΣΑ

Έκδρομή 2215

Άναχώρηση στις 8 π. μ. από τα Γραφεία μας για Χαλκίδα (στάση 80' — Ψαχνά — Καμαρίτσα. Παραμονή στο όμορφο χωριό. Νωρίς το απόγευμα επιστροφή στα Ψαχνά, μετάβαση στην τοποθεσία Άγ. Γιάννης Καλυβίτης. Παραμονή 1 ώρα, συνέχεια για Χαλκίδα (στάση 1 ώρα) και επιστροφή για Αθήνα — Πειραιά

Έξοδα δρχ. 160.

Άρχηγός δ κ. Νικ. Ανδροῦτσος

Παρασκευή - Κυριακή 28 - 30/10/77

Έκδρομή 2216

ΘΕΣ ΝΙΚΗ - ΚΑΒΑΛΑ - ΔΡΑΜΑ - ΣΕΡΡΕΣ

ΕΔΕΣΣΑ - ΝΑΟΥΣΑ - ΒΕΡΟΙΑ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 28)10. Άναχ. στις 7.30 π. μ. με πούλιαν για Θεσσαλονίκη — Αμφίπολη — Έλευθερούπολη — Καβάλα (χλμ. 675) με ενδιάμεσες στάσεις. Διανυκτέρευση.

ΣΑΒΒΑΤΟ 29)10. Περιήγηση της πόλεως και αναχώρηση για Δράμα Σέρρες — Θεσσαλονίκη. Διανυκτέρευση.

ΚΤΡΙΑΚΗ 30)10. Το πρωί επίσκεψη της πόλεως και αναχώρηση για Έδεσσα — Νάουσα — Βέροια και συνέχεια επιστροφή στον Πειραιά.

Έξοδα κατά την δήλωση

Άρχηγός δ κ. Π. Τσιλιδόπουλος

Παρασκευή - Κυριακή 28 - 30/10/77

ΚΙΣΣΑΒΟΣ (Όρειστική)

Έκδρομή 2217

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 28)10. Άναχ. στις 7.30 π. μ. με πούλιαν για Λαμία — Λάρισα — Σουκούριον (χλμ. 376). Άπ' εκεί ανάβαση στο καταφύγιο. Διανυκτέρευση.

ΣΑΒΒΑΤΟ 29)10 Άναχ. το πρωί για την κορυφή του Κισσάβου (ύψ. 1978 μ.), κατάβαση στο καταφύγιο. Διανυκτέρευση.

ΚΤΡΙΑΚΗ 30)10. Άναχ. το πρωί πεζή για το χωριό Άνατολή και συνέχεια στην Άγιά, άπ' όπου με το πούλιαν επιστροφή στην Αθήνα — Πειραιά.

Έξοδα κατά την δήλωση

Άρχηγός ή Δις Μαίρη Κερκεζού

Κυριακή 6/11/77

ΕΥΛΟΚΑΣΤΡΟ - ΤΡΙΚΑΛΑ

Έκδρομή 2218

Αναχώρηση στις 7.30 π. μ. με πούλμαν για Διώρυγα Κορίνθου (στάση 20') και συνέχεια για Τρίκαλα Κορινθίας. Παραμονή στο καταπράσινο χωριό για φαγητό και μετάβαση στο Μοναστήρι του Άη Βλάση που βρίσκεται έξω απ' το χωριό σε κατάφυτη από έλατα περιοχή. Στις 4 μ.μ. αναχώρηση για Ευλόκαστρο, παραμονή στον Πενκιό (1 ώρα) και συνέχεια για Κόρινθο — Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 160

Αρχηγός δ κ. Χάρης Προδρομίδης

Σαββατοκύριακο 12 - 13/11/77

Έκδρομή 2219

ΤΡΙΠΟΛΗ - ΒΥΤΙΝΑ - ΛΑΓΚΑΔΙΑ - ΟΛΥΜΠΙΑ (Τουριστική)

ΣΑΒΒΑΤΟ 12) 11. Αναχ. στις 3 μ.μ. για Άργος — Τρίπολη, (χλμ. 196). Διανυκτέρευση.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13) 11. Αναχ. το πρωί στις 7.30 με το πούλμαν για Λεβίδι — Βιτίνα — Λαγκάδια — Όλυμπία (χλμ. 125). Επίσκεψη του Αρχαιολογικού χώρου και του Μουσείου με το περίφημο άγαλμα του Έρμυ. Επιστροφή στη Βιτίνα και συνέχεια για Τρίπολη. Παραλαβή της ορειβατικής ομάδας και αναχώρηση για Άργος — Διώρυγα — Πειραιά με ενδιάμεση στάση.

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός δ κ. Ι. Τσόλας

Σαββατοκύριακο 12 - 13/11/77

Έκδρομή 2220

ΜΑΙΝΑΛΟΝ (Όρειδατική)

Αναχώρηση ως η 2219 έκδρομή. Λεπτομέρειες διαδρομής από την έφορο εκδρομών του Συνδέσμου.

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός δ κ. Ι. Χαλκίας

Κυριακή 20/11/77

Απογευματινή Έκδρομή

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΟΥΤΟΥΚΙ - ΚΟΡΩΠΙ

Αναχ. 3 μ. μ. για Λιόπеси — Σπήλαιο Κουτούκι. Επίσκεψη Σπηλαίου και συνέχεια μετάβαση στο Κορωπί. Παραμονή για γλέντι μέχρι στις 9 μ. μ.

Έξοδα δρχ. 80

Αρχηγός ή Κα Πωλίνα Λουκή

Κυριακή 27/11/77

Έκδρομή 2222

ΠΟΛΥΔΡΟΣΟ - Χιονοδρομικό Κέντρο Πεσινέ

Αναχ. 8 π. μ. για Λεβάδεια (στάση) — Πολύδροσο — (Σουβάλα) — Χιονοδρομικό Κέντρο Πεσινέ. Ολιγόχρονη παραμονή στα ύψη πεδα του Παρνασσού. Κατάβαση στη Μονή Δαδίου. και επιστροφή στον Πειραιά με στάση στη Λειβαδεία. Άτομα 30.

Πιθανά έξοδα δρχ. 165

Αρχηγός ή Κα Άννα Κάχη

Κυριακή 4/12/77

Παράλιον ΑΣΤΡΟΣ - Μονή Λουκοῦς

Έκδρομή 2223

Αναχ. 8 π. μ. για Διώρυγα Κορίνθου (στάση 20') — Άργος — Μόλους — Κιόρι — Παράλιον Άστρος (χλμ. 168). Παραμονή στην ώραία περιοχή. Μετά το φαγητό αναχώρηση για το Μεσόγειον Άστρος — Μονή Λουκοῦς. Επίσκεψη τῆς Μονῆς και επιστροφή στον Πειραιά. Πιθανά έξοδα δρχ. 165

Αρχηγός δ κ. Χρ. Αργαλιάς

Κυριακή 11/12/77

ΕΛΙΚΩΝ (Όρειδατική)

Έκδρομή 2224

Αναχώρηση στις 7.30 για το χωριό Κοίκουρα. Απ' εκεί ανάβαση στην κορυφή Παληοβούνα (ύψ. 1748 μ.). Κατάβαση στα Κοίκουρα και επιστροφή με ενδιάμεση στάση.

Έξοδα δρχ. 120

Αρχηγός δ κ. Σωτ. Θεοφάνης

ΚΥΡΙΑΚΗ 18) 12) 1977 ώρα 11 π. μ.

Στα Έντευκτήρια του Συνδέσμου

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ

Για τα παιδιά των μελών και φίλων του «Κρυστάλλη»
Ποιηματάκια, Τραγουδάκια, Δωράκια, Γλυκά.

Σάββατο - Δευτέρα 24 - 26/12/77

Έκδρομή 2225

ΠΑΡΝΩΝ

ΣΑΒΒΑΤΟ 24) 12. Αναχ. στις 4 μ. μ. με πούλμαν για Τρίπολη — Καταφύγιο Πάρωνα. Διανυκτέρευση.

ΚΥΡΙΑΚΗ και ΔΕΥΤΕΡΑ. Παραμονή στο καταφύγιο με ανάβαση στην κορυφή του Πάρωνα (ύψ. 1935 μ.). Την ΚΥΡΙΑΚΗ το απόγευμα αναχώρηση για την επιστροφή.

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός δ κ. Σπύρος Ράνης

Σαββάτο - Δευτέρα 24 - 26/12/77

Έκδρομή 2226

ΣΤΕΝΗ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ 24) 12. Αναχ. 5 μ. μ. με πούλμαν για Χαλκίδα — Στενή. Διανυκτέρευση.

ΚΥΡΙΑΚΗ και ΔΕΥΤΕΡΑ. Παραμονή και ανάπαυση με περιπάτους στο πάνω απ' το χωριό δάσος. Την ΔΕΥΤΕΡΑ το απόγευμα αναχώρηση για επιστροφή.

Έξοδα κατά την δήλωση

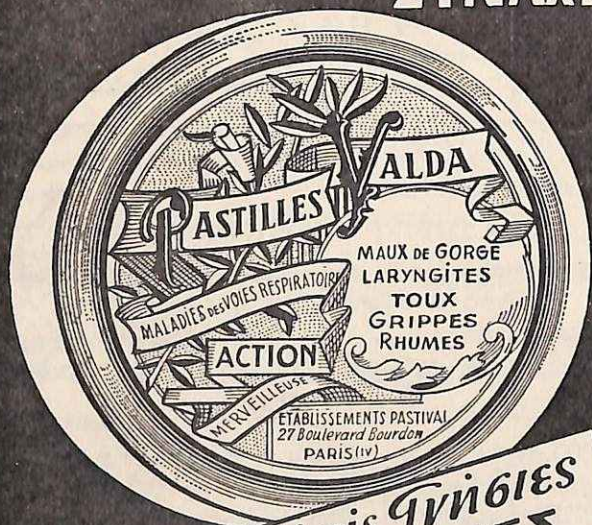
Αρχηγός δ κ. Χρ. Χαλδαῖος

Προφυλάσσει
Από

ΒΗΧΑ

ΓΡΙΠΠΗ

ΣΥΝΑΧΙ

Με τις ΓΥΝΗΔΙΕΣ
ΓΑΛΛΙΚΕΣ
ΠΑΣΤΙΛΛΙΕΣ

VALDA

Πωλούνται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία
μόνον εἰς υἱειδῆ καὶ νυτῖα.

εὐτυχισμένα
μαλλιά
με natura σαμπουάν μαλλιών

για πρώτη φορά
στήν Ελλάδα
ΣΑΜΠΟΥΑΝ
NATURA
+
ΓΑΛΑΚΤΩΜΑ
ΜΑΛΛΙΩΝ
στο ίδιο μπουκάλι

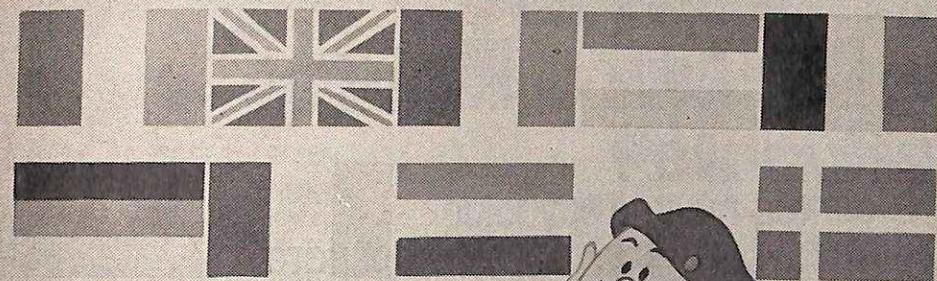
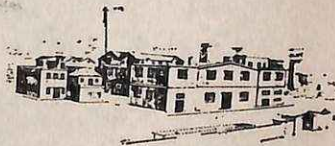
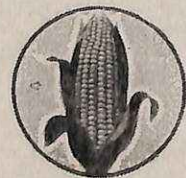
ΝΑΤΟΥΡΑ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΥΣΙΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ

ΣΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

BIAMYLA

Η πηγή των παιδικών τροφών από τό 1926

Ελάτε μαζί μας
στην
Κοινή Αγορά

... μ'έναν απορροφητήρα **DELCA**

Ο απορροφητήρας DELCA κατασκευάζεται με προδιαγραφές επιπέδου κοινής Ευρωπαϊκής αγοράς. Είναι λοιπόν φυσικό να ξεχωρίζει απ' όλους τους άλλους. Και να έχη: Τη μεγαλύτερη δύναμη απορροφήσεως. Την αθόρυβη λειτουργία. Και την πιο όμορφη εμφάνιση (πολλές νοικοκυρές τον παρομοιάζουν με μπιζού).

Τώρα που η χώρα μας μπήκε στον Ευρωπαϊκό χώρο, αποκτήστε και σεις ένα απορροφητήρα κοινής αγοράς. Τον απορροφητήρα DELCA, με προστατευτική φυμέ οδώνη και Γερμανική τουρμπίνα E.B.M.*

Απορροφητήρας DELCA.

Ο μόνος Ευρωπαϊκού Επιπέδου.

DELCA
ΔΕΛΗΚΑΡΗΣ Α.Ε.Β.Ε.

ΔΑΒΑΚΗ 20 - ΚΑΛΑΜΙΘΕΑ - ΤΗΛ. 9511131-3
9 ΕΡΓΟΤΑΞΙΟΝ - ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΟΥ 3, ΠΕΤΡΙ

* ebm Elektrobau Muldingen GmbH WGERMANY

PRODUCT

Ο πολυπάγκος τῆς Μπλάκ & Ντέκερ (Workmate®)

Ένας φορητός πάγκος εργασίας
απαραίτητος γιά κάθε είδους μαστορέματα

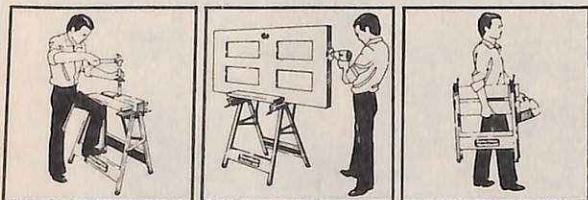
Απαραίτητος βοηθός: Έχει δυνατή μέγγενη, πού συ-
κρατεί σταθερά μικρά ἢ μεγάλα ἀντικείμενα κάθε σχήματος.
Έτσι, μαζί του θά κάνετε οποιαδήποτε βαρειά ἢ ἐλαφριά
καί λεπτή δουλειά. Ἀπό τό πλάνισμα μιάς πόρτας,
μέχρι τό κόψιμο καί κόλλημα μιάς κορνίζας.

Μεταφέρεται εὐκόλα: Ἐπειδὴ διπλώνει
καί εἶναι ἐλαφρύς, μεταφέρεται
παντοῦ καί ἀποθηκεύεται εὐκόλα
ἀκόμη καί μέσα στοῦ ντουλάπι.

Γερή κατασκευή:
Πολύ γεροδεμένος, ὁ πολυπάγκος
Γουώρκμέητ, σπκώνει βάρος μέχρι
250 κιλά (ἄνετα ἓνα κινητήρα
αὐτοκινήτου).

Ἀποκτήστε τον: Ὁ πολυπάγκος Γουώρκ-
μέητ εἶναι ἓνα πραγματικά φορητό ἐργαστήρι.

ΑΠΟ
1950
ΔΡΧ.

Black & Decker®

ΌΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΝΤΡΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΠΕΛΑΤΩΝ (ΣΕΡΒΙΣ)
ΑΘΗΝΑΙ — ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 52 ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΤΗΛ. 9581.101
ΘΕΣΣ/ΚΗ — ΛΑΡΙΣΑ — ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

ΕΛΤΑΣ: HELLAS BD3/76

"Ένα λευκό τυποποιη-
μένο κρασί, καλόπιτο,
εύστομαχο, ἐλαφρό.

ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ

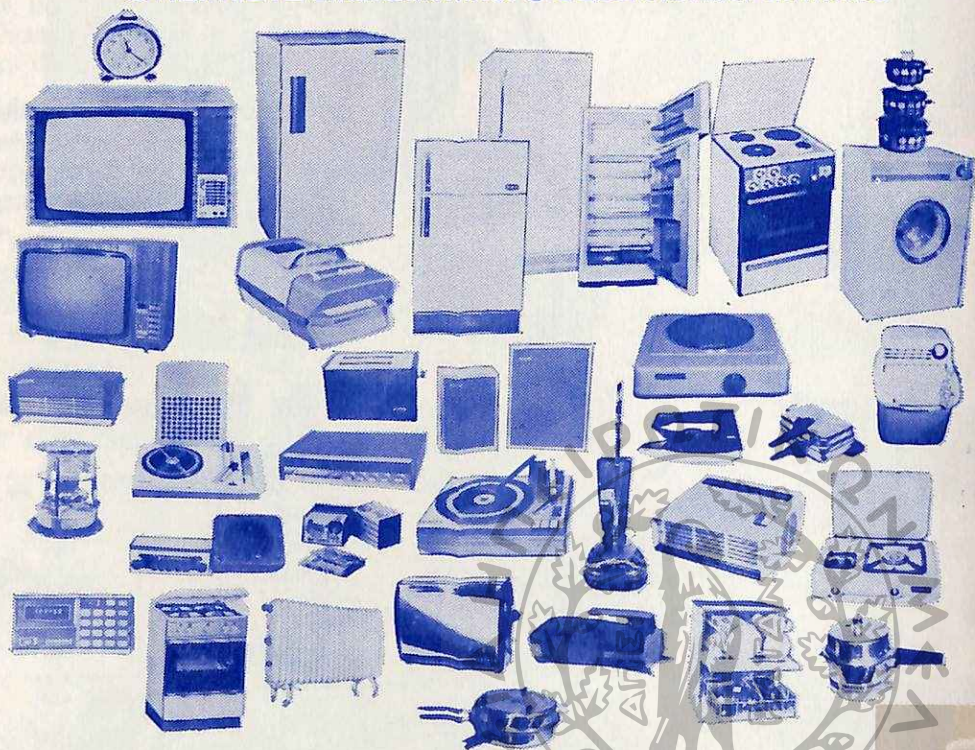
SUPER MARKET ELECTRIC A.E.B.E.

είναι μόνο μια

Όσο κι αν ψάξετε, θα διαπιστώσετε κι έσείς ότι η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC είναι μόνο μία και άσυναγώνιστη. Γιατί η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC διαθέτει μοναδική ποικιλία ειδών υψηλής ποιότητας, σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές.

● ΑΘΗΝΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ 39 ● ΑΘΗΝΑΙ Π.ΡΑΛΛΗ 40

● ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ Β.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ● ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΓΝΑΤΙΑ 6

μπορεί και πουλά φθηνότερα